

GÖTEBORGS UNIVERSITET

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

”Det finns så mycket saker som kränker”

En kvantitativ studie om ungdomars syn kring kränkningar på sociala medier samt skolkuratorns roll i arbetet mot detta.

SQ1562 Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp

Socionomprogrammet HT-13

C-uppsats, Kandidatnivå

Författare: Josefine van Dijck & Sofia Östlund

Handledare: Torun Österberg

Abstract

Titel: ”Det finns så mycket saker som kränker” - En kvantitativ studie om ungdomars syn kring kränkningar på sociala medier samt skolkuratorns roll i arbetet mot detta.

Författare: Josefine van Dijck och Sofia Östlund

Nyckelord: nätet, kränkningar, ungdomar, skolkurator.

Kränkningar på nätet är ett relativt nytt begrepp. Många känner nog igen det som nätmobbning. Den senaste tiden har det uppmärksammats en rad olika fall i media angående kränkningar på nätet. Den forskning som finns idag berör främst mobbning som begrepp och det finns en brist på studier kring kränkningar på nätet. Ungdomar är en grupp som i stor utsträckning använder sig av nätet som ett sätt att kommunicera. Därför är också skolan en plats där kränkningar på nätet förekommer.

Studiens syfte var att undersöka hur ungdomar i årskurs 2 på gymnasiet i Västsverige upplever kränkningar på nätet samt hur de ser på skolkuratorernas arbete kring detta.

Studien gjordes med hjälp av en kvantitativ metod där en enkätundersökning genomfördes via webben. Enkäten besvarades av 286 ungdomar på olika skolor runt om i Västsverige.

Resultatet visade att ungdomarna definierade kränkningar som mobbning och som något som skedde medvetet eller omedvetet. Resultatet visade även att 32 procent av ungdomarna uppgav att de någon gång blivit utsatta för kränkningar på nätet. Här fanns inga könsskillnader. Av ungdomarna uppgav 19 procent att de kränkt någon annan på nätet. Killar var överrepresenterade när det gäller att ha kränkt någon annan på nätet. Många av ungdomarna skulle i första hand *inte* välja att vända sig till skolkuratoren om de blev utsatta för kränkningar på nätet. Ungdomarna efterfrågade information, stöd och straff från skolkuratoren kring kränkningar på nätet.

Tack!

Först och främst vill vi tacka alla ungdomar som deltagit i vår studie. Utan er och ert härliga engagemang hade studien inte gått att genomföra! Vi vill även rikta ett stort tack till alla rektorer och lärare ute på skolorna som gjort undersökningen möjlig!

Sist men inte minst vill vi tacka vår handledare Torun Österberg som med sitt otroliga engagemang och sin kunskap väglett oss genom hela arbetet!

/ Josefine och Sofia

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Bakgrund.....	2
2.1 Kränkning eller mobbning?.....	2
2.2 Skolkurator.....	3
2.3 Tidigare domar	3
3. Problemformulering	5
4. Syfte och frågeställningar	6
4.1 Syfte.....	6
4.2 Frågeställningar	6
4.3 Avgränsningar	6
4.4 Begreppsdefinition	7
4.5 Förförståelse	8
5. Teori och tidigare forskning.....	9
5.1 Socialpsykologi	9
5.1.1 Rollteori.....	9
5.1.2 Kommunikationsteori	10
5.2 Tidigare forskning	12
5.2.1 Ungdomars och vuxnas uppfattning om kränkningar	12
5.2.2 Ungdomars förhållningssätt till kränkningar och mobbning	14
5.2.3 Ungdomars och kuratorers syn på nätmobbning	15
5.2.4 Ungdomars hantering av nätmobbning	18
5.2.5 Övriga kommentarer och angränsande internationell forskning	19
6. Metod.....	20
6.1 Metodansats.....	20
6.2 Metodval	20
6.3 Urval	21
6.4 Insamling av data och genomförande	22
6.5 Bortfall	22

6.6 Rehabilitering och validitet	23
6.7 Etiska överväganden	24
6.8 Litteratursökning	25
7. Resultat och analys	26
7.1 Bakgrund	26
7.2 Nätvanor	29
7.3 Ungdomars upplevelser av kränkningar	30
7.3.1 Ungdomars definition av kränkningar	30
7.3.2 Ungdomars egna erfarenheter av kränkningar på sociala medier	33
7.3.3 Ungdomars egna erfarenheter av att kränka någon annan	37
7.3.4 Saker ungdomarna ångrar att de gjort på sociala medier	41
7.3.5 Ungdomars hantering av sociala medier idag jämfört med högstadiet	43
7.3.6 Vem man vänder sig till om något händer	45
7.4 Ungdomars syn på skolkuratoren	47
7.4.1 Situationer då ungdomarna skulle vända sig till skolkuratoren	49
7.4.2 Ungdomarnas önskemål gällande skolkuratorns arbete	50
8. Avslutande diskussion	53
9. Litteraturlista	56

Bilaga 1

Bilaga 2

1. Inledning

Idén till en studie kring kränkningar på nätet väcktes hos oss då vi den senaste tiden följt en rad ärenden som tagits upp i media gällande detta. Vi hade även under en längre tid genom media och sociala medier kunnat följa den debatt som väckts kring kränkningar som sker bland annat på Facebook och några av de största bloggarna som drivs av unga tjejer och killar. Där uppkommer det dagligen exempel på kränkande kommentarer och vi tyckte oss kunna se en allt rårare ton i kommentarsfälten. Liknande händelser sker dagligen på internet och nya sociala medier dyker upp i takt med att tekniken utvecklas. Vi är intresserade av att veta hur ungdomar upplever kränkningar på nätet och vad de själva har för erfarenheter av dessa. Då vi båda är socionomstudenter undrar vi även hur ungdomarna upplever skolkuratorernas arbete kring kränkningar på nätet.

Då vi tittar på den tidigare forskning som gjorts kring kränkningar på nätet ser vi att det mesta gjorts kring barn och unga i grundskolan. Vi tycker att det saknas en studie kring hur äldre ungdomar ser på och hanterar kränkningar på nätet. Vi är även intresserade av att se om det finns några skillnader i hur ungdomarna ser på och upplever kränkningar när de blivit äldre.

2. Bakgrund

Vi kommer i detta kapitel att presentera bakgrunden till vår undersökning. Vi har valt att på ett mer ingående sätt förklara kränkningar på nätet och visa på tidigare domar som fångat vår uppmärksamhet. Vi har även valt att titta på vad en skolkurator har för uppgift och hur vi kan koppla det till vår studies syfte och frågeställning.

2.1. Kränkning eller mobbning?

Vi har i vår studie valt att använda oss av begreppet *kränkning* och kränkningar på nätet. I de flesta tidigare studier vi tagit del av, bland annat den tidigare forskningen, används istället begreppet *nätmobbing* eller *internetmobbing*.

Sofia Berene är legitimerad psykolog och doktorand vid Göteborgs Universitet. Hon har forskat mycket kring nätmobbing och beskriver det som följande: ”En person är nätmobbad när han eller hon flera gånger blir utsatt för elaka handlingar på nätet. Personen kan inte försvara sig själv. Det är inte nätmobbing när det sker på skoj eller skämt.” Hon talar även om tre kriterier för nätmobbing:

1) negativt eller elakt beteende 2) i en relation som präglas av obalans i styrkeförhållandet mellan parterna 3) som upprepas och pågår en viss tid. (UR Samtid 2013)

När vi tittar närmare på den tidigare forskning som vi tagit del av visar det sig att de flesta menar samma sak även om olika begrepp används. Däremot finns väldigt lite skrivit gällande just *kränkningar* på nätet. Därför har vi i vår studie valt att ha med tidigare forskning om nätmobbing eftersom vi anser att det är nödvändigt och ytterst relevant för vår studie att jämföras med.

Varför vi valt att använda oss av begreppet *kränkning* istället för *mobbning* är på grund av att vi märkt att *kränkning* i många fall börjat användas i lagstiftning och medier istället för *mobbning*. Det som skiljer en *kränkning* från *mobbning* är att händelsen *inte* behöver ske vid flera upprepade tillfällen för att tas på allvar, en gång räcker. Det behöver inte heller finnas ett ont uppsåt bakom handlingen. Det är hur den uppfattas som är avgörande. Den gamla benämningen *mobbning* där händelsen skulle ske vid flera tillfällen oavsett hur grov den var, är som ovan nämnt på väg att försvinna och ersättas av *kränkning* som omfattar även enstaka tillfällen. Vi anser att forskningen bör följa med i samhällets och lagstiftningens utveckling. (Forskning.se 2011)

2.2 Skolkuratoren

Yvonne D-Wester skriver i sin bok *Socionomen i skolan* (2005) att ”det gemensamma målet för alla som verkar inom skolan är att eleverna ska nå kunskapsmålen och utvecklas socialt i en miljö som främjar lärande” Skolkuratoren finns på skolan för att med sin stödfunktion komplettera upp den pedagogiska kompetens som redan finns där. Skolkuratoren är den som utreder och stödjer eleverna med exempelvis sociala problem och kan ha ansvar för konflikter mellan enskilda elever eller elevgrupper. (D-Wester 2005)

Kuratoren kan även finnas som råd och stöd till personalen på skolan eller till föräldrar. Skolkuratoren har tystnadsplikt, *sträng sekretess med omvänt skaderekvisit*, som är den näst starkaste graden av sekretess. Huvudregeln är alltså sekretess men som för alla andra som arbetar inom skolans värld omfattas skolkuratoren av anmälnings skyldighet, vilket innebär att kuratorn måste anmäla om han eller hon misstänker att ett barn får illa. ”*Var och en som får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd bör anmäla detta till nämnden.*” (Socialtjänstlagen 14 kap 1 §)

I den nya skollagen finns ett kapitel som tar upp åtgärder mot kränkande behandling: ”*En lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till förskolechefen eller rektorn. En förskolechef eller rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden*”. (Skollagen 6 kap 10§)

Barn- och elevombudet skriver att denna lag även gäller för kränkningar som sker på nätet, om det går att visa på en koppling till skolan. Det spelar ingen roll om det sker i matsalen, på skolgården eller på nätet. Skolan är skyldig att utreda händelsen. (Skolinspektionen 2013)

2.3 Tidigare domar

Det har på senare tid allt mer uppmärksammats om kränkningar och mobbning som sker via sociala medier. I mitten av december år 2012 i Göteborg lades det ut kränkande bilder och texter av sexuell karaktär på den webbaserade fotodagboken Instagram. Detta mål kallas för Instagram-målet.

200 ungdomar pekades ut för att ha ett vidlyftigt sexliv via ett konto på Instagram. Två flickor i åldrarna 15 och 16 år låg bakom kontot. Innan det fastställdes vem som var upphovsman spreds det rykten på framför allt internet, vilket ledde till att upplopp och skadegörelse förekom utanför Plusgymnasiet i Göteborg samt oroligheter utanför Framtidsgymnasiet i Göteborg (Britz & Lindell & Linné 2013). Domen för den 15-åriga flickan blev ungdomsvård och den 16-åriga flickan dömdes till 45 timmars ungdomstjänst. Utöver detta dömdes de även till att tillsammans betala sammanlagt 570 000 kronor plus ränta till de 38 målsägande. Det innebär att varje målsägande fick 15 000 kronor i skadestånd. (Tidningarnas Telegrambyrå 2013a)

Ett annat fall som uppmärksammats är det så kallade ”Kumlafallet”. Det hela uppmärksammades genom att en 13-årig flicka tog sitt liv. Efter att ha undersökt vad som kunnat tänkas vara orsaken bakom flickans självmord upptäcktes konversationer på de sociala medierna MSN och Skype med en 45-årig man. Mannen i fråga utgav sig för att vara en kille i samma ålder som flickan och han använde sig utav ett alias. Den 45-årige mannen hade fått flickan att utföra sexuella handlingar via nätet och hotade med att lägga ut bilder och filmer på nätet (Tidningarnas Telegrambyrå 2013b). Utöver detta är mannen åtalad för ytterligare två fall där han fått två unga flickor att i webbkamera visa upp sig, i 20 fall försökt få fler flickor att sexuellt posera för honom samt för våldtäckt på en 14-årig flicka. De utsatta flickorna är alla i 11-14 års ålder. (Dagens Nyheter 2013)

Ett annat aktuellt exempel på kränkningar på internet är ett fall från oktober år 2013, då två kvinnor dömdes, 18 och 20 år gamla, för dataintrång och ofredande. Det berodde på att de lagt ut en nakenbild på en flicka i 17-årsåldern på det sociala nätverket Facebook. De två kvinnorna hade sedan ändrat 17-åringens inloggningsuppgifter så att hon inte kunde radera bilden som kunde ses av 17-åringens ungefär 2 000 vänner på Facebook. De två kvinnorna som orsakat detta dömdes till ungdomstjänst respektive dagsböter. De ska även betala skadestånd till den 17-åriga flickan på 17 400 kronor. (Tidningarnas Telegrambyrå 2013b)

3. Problemformulering

Att *kränkningar* sker inom skolans värld är inget nyhet. Vanligtvis kanske vi känner igen det under begreppet *mobbing*. Till skillnad från förr då kränkningar skedde under skoltid följer de numera även med hem genom datorer, läsplattor och telefoner. Ungefär 98 procent av Sveriges barn och unga använder internet dagligen enligt en undersökning som Friends gjort (Friends 2013b). Det som skiljer en kränkning på skolgården från en kränkning på internet är att den inte sker ansikte mot ansikte. Dessutom kan det ske anonymt. Sker kränkningen på ett socialt forum på internet kan andra haka på med exempelvis ytterligare nedlåtande kommentarer och föra kränkningarna vidare.

Det som skiljer en kränkning från mobbing är att handlingen inte behöver ske upprepade gånger för att räknas som en kränkning, en gång räcker. Inom till exempel lagstiftning har begreppet mobbing vidgats för att omfatta både fysiska och psykiska handlingar men även till exempelvis ryktesspridning och utfrysning. Därför har begreppet kränkning börjat användas istället för mobbing i många sammanhang. (Forskning.se 2011)

Att utsätta klasskompisar eller anonyma personer för kränkningar på nätet eller i verkliga livet är aldrig okej eller försvarbart. Då kränkningar på nätet är ett relativt nytt begrepp till skillnad från kränkningar eller mobbing i verkliga livet upplever många vuxna att det är svårare att göra något åt. Det behövs mer kunskap i skolan kring kränkningar på nätet då väldigt många är utsatta för detta. (Friends 2013b)

4. Syfte och frågeställningar

4.1 Syfte

Syftet med vår uppsats är att undersöka hur ungdomar i årskurs 2 på gymnasiet i Västsverige upplever kränkningar på sociala medier och hur de ser på skolkuratorns arbete kring det. Vi kommer bland annat att se på om det finns några könsskillnader i svaren. Eftersom att vi vill undersöka hur *ungdomarna* upplever kränkningar och skolkuratorns arbete har skolkuratorerna själva inte tillfrågats i vår uppsats.

4.2 Frågeställningar

Hur upplever ungdomar i årskurs 2 på gymnasiet i Västsverige kränkningar på sociala medier? Hur ser ungdomarna på skolkuratorns arbete kring kränkningar på sociala medier?

För att kunna besvara våra frågeställningar har vi använt oss av följande frågor:

Hur definierar ungdomar i årskurs 2 på gymnasiet i Västsverige kränkningar på sociala medier?

Om ungdomarna blivit utsatta för kränkningar på sociala medier, hur har det skett?

Om ungdomarna utsatt någon annan för kränkningar på sociala medier, hur har det skett?

Vem/vilka skulle ungdomarna vända sig till om det hänt något på sociala medier som upplevts kränkande?

I vilka fall skulle ungdomarna vända sig till skolkuratoren?

Vad anser ungdomarna att skolkuratoren kan göra för att minska och förebygga kränkningar på sociala medier?

4.3 Avgränsningar

Vi har valt att avgränsa vår studie till ungdomar i årskurs 2 på gymnasiet eftersom att vi ville ha en specifik åldersgrupp. Anledningen till att vi valt att studera gymnasieskolan är för att all tidigare forskning vi tagit del av riktat sig till grundskolan. Vi anser därför att vår studie kan tillföra ett nytt perspektiv.

Vi ansåg att ungdomarna i årskurs 2 var lämpliga för vår studie då de inte är helt nya i gymnasieskolan men fortfarande ganska nyligen gick i grundskolan. De skolor som vår studie vänt sig till är gymnasieskolor i och kring Göteborg. Vi har valt att fokusera på sociala medier eftersom studien hade blivit för omfattande om vi valt nätet överlag. Vi tror även att sociala medier är en plats där ungdomar är väldigt aktiva och vi är därför positiva till att få intressanta svar utifrån deras erfarenheter.

Det vi i vår studie räknar som sociala medier är internetforum, bloggar, chattprogram, webbaserade fotodagböcker samt webbplatser för videoklipp (Nationalencyklopedin 2013c).

4.4 Begreppsdefinition

Kränkning: Handling som utförs utan samband med någon diskrimineringsgrund men som kränker en persons värdighet. En kränkning kan exempelvis bestå av ignorering, verbalt, utfrysning eller fysiska påhopp (Skolinspektionen 2010). En kränkning övergår till mobbning om den upprepas. (Friends 2013b).

Mobbning: Trakasserier som utförs av en eller flera personer i form av psykisk eller fysisk våld mot en annan person. Oftast utsätts personen för både psykisk och fysisk våld. Mobbning kan ske direkt eller indirekt. Sker mobbning direkt handlar det om fysiska eller verbala medel eller indirekt genom exempelvis utfrysning (Nationalencyklopedin 2013b). Mobbning kan sammanfattningsvis definieras som kränkningar som upprepas (Friends 2013b).

Sociala medier: Kommunikationskanaler som gör att användare direkt kan kommunicera genom exempelvis bild, ljud eller text med varandra. Sociala medier tillåter att många kan kommunicera till många. Detta sker genom samma kanaler och på samma villkor. Sociala medier är exempelvis webbaserade fotodagböcker, Internetforum, bloggar och wikier. (Nationalencyklopedin 2013c)

Blogg: Logg eller öppen och personlig dagbok på nätet som alla kan läsa. Består oftast av skriftliga inlägg av personlig karaktär i form av synpunkter och iakttagelser som skrivs regelbundet. (Nationalencyklopedin 2013a)

4.5 Förförståelse

Det vi vet sedan innan om fenomenet *kränkningar på sociala medier* är delvis baserat på egna upplevelser. Vi båda är själva aktiva på nätet och sociala medier och det är en del av vår vardag. Den senaste tiden har en rad olika händelser uppmärksammats i media och dessa har vi följt och tagit del av. Vi är en del av en generation som mer eller mindre har växt upp med nätet som ett sätt att kommunicera och på sätt och vis tagit det för givet utan att reflektera över konsekvenserna av att ständigt vara ”uppkopplad”.

Utbudet på sociala medier har ökat markant den senaste tiden och fler och fler i alla åldrar ansluter sig till dessa. Den trenden tror vi kommer fortsätta. Därför tycker vi att det är viktigt att förståelsen kring riskerna med användandet av sociala medier utvecklas i samma takt. Vi tror att det är viktigt att öka kunskaperna i skolan om kränkningar på sociala medier, eftersom skolan är en plats där barn och unga tillbringar stora delar av sin vardag.

5. Teori och tidigare forskning

5.1 Socialpsykologi

Socialpsykologin uppstod under slutet på 1800-talet som ett sätt att förklara ”den sociala frågan” det vill säga de effekter som följt på industrialiseringen och urbaniseringen. Exempelvis kriminalitet, arbetslöshet och upplopp på gatorna. Genom socialpsykologin kunde man se på den sociala oron utifrån ett strukturellt perspektiv, både på individ- och gruppnivå: ”En vetenskap om människan och hennes omgivning”. (Nilsson 2006)

Enligt Payne (2008) handlar socialpsykologi om ”hur relationer inom och mellan grupper skapar och vidmakthåller sociala identiteter”. Socialpsykologin inriktar sig på det *interpersonella* och på *relationer mellan grupper*. Bland annat berör socialpsykologins idéer hur människor beter sig i förhållande till varandra och hur de påverkar varandra. Ur socialpsykologin har olika teoretiska begrepp och idéer hämtats som kan användas inom socialt arbete till exempel *rollteori* och *kommunikationsteori*.

Vi anser att de ovan nämnda teorierna inom socialpsykologin är lämpliga för oss att använda i vår studie kring kränkningar på sociala medier. Genom sociala medier skapar och vidmakthåller människor sociala identiteter och nya roller och sätt att kommunicera uppstår. Därför tror vi att teorierna ur socialpsykologin kan vara till hjälp att kunna se på hur ungdomars roller och sätt att kommunicera på sociala medier kan uppstå.

5.1.1 Rollteori

Rollteori handlar om människors samspel med varandra och hur förväntningar och tolkningar gör att de reagerar på ett visst sätt. Teorin innehåller sociala förklaringar som kan användas som ett bra komplement till de psykologiska tankarna om människors personlighet. (Payne 2008) Rollteori kan delas upp i: *Strukturfunktionalistisk rollteori* som beskriver människors positioner i olika sociala strukturer. Förväntningar eller beteenden formar roller som är kopplade till olika positionerna i de sociala stukturerna. Hur väl en människa kan hantera *förändringar* beror på hur han eller hon tolkar sin roll. (ibid.) *Goffmans dramaturgiska rollteori* som beskriver att roller är utförandet av de sociala förväntningar som finns och hör samman med en viss social status. Det är i det sociala samspelet som vi fångar upp signaler om andra.

På så vis kan vi också styra andras uppfattning om oss genom att kontrollera informationen vi förmedlar. I vårt agerande (performance) betonar vi vissa delar av vår roll medan vi döljer andra, detta för att skapa och förmedla ett intryck som är passande i just den situationen. Det som styr oss är de *sociala förväntningar* vi bär med oss.

Goffman talar även om hur stigmatiserade personer kan anpassa den del av dem som inte är socialt accepterade för att passa in bättre. Socialt accepterade roller kan delas av människor som *tillsammans med andra* ansvarar för att utföra dessa. (Payne 2008)

Vissa beteenden kan tolkas som ett resultat av *rollförändringar, rollkonflikter* och *rollosäkerhet*. Vår roll ändras beroende på vilket sammanhang vi är i, men kan även komma att förändras när andra människor kliver in i sammanhanget vilket gör att de roller vi haft och förväntningarna på oss ändras. Dessutom kan vi ibland vara osäkra i den roll som förväntas av oss. (ibid.)

Vi kommer att fokusera kring Goffmans dramaturgiska rollteori. Vi upplever den som passande i vår studie kring kränkningar på sociala medier. Mycket av vilka vi är och hur andra uppfattar oss i dagens samhälle skapas på och via sociala medier och sociala medier. Sociala medier är en ny scen där nya roller intas medan roller och maktordningar som funnits i verkliga livet ändras. Vi tror att många upplever det som viktigt att visa en viss sida av sig själv på sociala medier, kanske som den lyckade, eller som den som vågar säga vad han eller hon tycker. Precis som Goffman talar om så kan vi styra den information vi förmedlar till andra för att också på så vis styra andras uppfattning om oss. Vi finner det intressant att genom denna teori analysera de svar vi fått in från ungdomarna gällande deras syn på och upplevelser av kränkningar på sociala medier. Vi vill också tittat på hur skolkuratorerna på ett bra sätt kan hjälpa och stödja ungdomarna utifrån ett rollteoretiskt synsätt.

5.1.2 Kommunikationsteori

Kommunikationsteori behandlar all typ av kommunikation som sker mellan människor. Kommunikationen kan vara *verbal* men också *icke-verbal* genom gester, kroppsspråk, blickar etc. Även skriftlig kommunikation finns som t.ex. elektronisk kommunikation genom e-postmeddelanden. Vi kommunicerar hela tiden, vilket innebär att även *tystnad* är en typ av kommunikation. (Payne 2008)

Payne (2008) tar upp en grundläggande modell för kommunikation som består av en överföring av information mellan en *sändare* (den som exempelvis talar) och en *mottagare* (den som lyssnar).

När vi tagit emot informationen gör vi en bedömning av den, en *informationsbearbetning*. Sedan gör vi en *återkoppling* till sändaren som får en uppfattning av hur vi bedömt och tolkat informationen vi fått. (ibid.)

I kommunikation sker en *selektiv perception* vilket innebär att vi sällar den information vi fått, vissa delar tycker vi är oviktiga så de tar vi inte in. Det ser olika ut för olika människor, vi har våra egna idéer om vad som är viktigt vilket innebär att vi värderar informationen olika beroende på vilka vi är.

Kommunikationen bedöms i sitt sammanhang, något som kan vara konstigt i ett sammanhang är normalt och helt accepterat i ett annat. Information kan bestå av fakta men också av något vi kan lära in, till exempel känslor och minnen, samt den bild vi har om hur andra människor uppfattar oss. När vi gör något är det alltid en reaktion på information vi har tagit emot. (ibid.)

Kommunikativa nätverk uppstår när vi kommunicerar. *Hur* vi kommunicerar och *med vem* blir en del av våra sociala relationer och en del av vår kultur.

Kommunikation bildar *mönster* som gör att människor förväntar sig ett visst sätt att kommunicera med de personer de ofta möter i sin vardag. Detta utgör grunden för relationen med andra. Hur man använder språket för att konstruera en bild av världen skapar maktrelationer och påverkar andra. Kommunikationsmönster är ofta ett uttryck för just makt. Kommunikationsteori kan därför vara en hjälp för oss att se denna maktfördelning. (ibid.)

Mycket av ungdomarnas kommunikation sker via nätet och sociala medier vilket gör sociala medier till en viktig och central plattform. Därför tror vi att sättet att kommunicera på sociala medier spelar en stor roll i fråga om kränkningar.

Selektiv perception gör att något som en person inte skulle uppfatta som kränkande, uppfattas som kränkande av någon annan. Allt beror på hur det tolkas av mottagaren. Därför kan det bli extra problematiskt i elektronisk kommunikation, exempelvis skriftlig, eftersom kroppsspråk och röstläge saknas då sändare och mottagare inte ser varandra.

Vi vill titta på vilka sociala medier ungdomarna använder och på vilket sätt det kan påverka kommunikationen och upplevelsen av kränkningar. Vi vill även se på hur skolkuratorerna utifrån kommunikationsteori skulle kunna hjälpa ungdomarna i frågor som rör kränkningar på sociala medier.

5.2 Tidigare forskning

Vi kommer i detta kapitel att presentera två rapporter som är gjord utav stödorganisationen Friends (2013a & 2013b). Den nationella forskningen som vi valt att ta med är doktorsavhandlingen *Traditional Bullying and Cyberbullying among Swedish Adolescents: Gender differences and associations with mental health* (Beckman 2013) samt de två kandidatuppsatserna ”*Mobbning och kränkning på internet och i verkliga livet – En kvantitativ studie om ungdomars risk för utsatthet*” (Pantic & Sjöström 2007), ”*Mobbning på sociala medier – en jämförande studie av skolkuratorer och högstadieelevers tankar om nätmobbning*” (Björneke & Lönn 2013). Utöver dessa kommer vi även att redogöra för den internationella doktorsavhandlingen *School Counselors’ Perceptions of Cyberbullying* (Robinson 2010) och den internationella vetenskapliga artikeln *High School Students’ Perceptions of Coping With Cyberbullying* (Cutts, Meyers, Parris & Varjas 2012). Anledningen till att vi valt att lyfta tidigare nämnd forskning är för att resultatet från dessa studier går att koppla samman med syftet i vår studie.

Vid sökning angående tidigare forskning om *kränkningar* på nätet som är relevanta för vår uppsats, finns framförallt tidigare kandidatuppsatser att tillgå. Detta tror vi kan bero på att just fenomenet kränkningar på nätet är såpass nytt och därför har större studier inte gjorts ännu. Även om vi inte kommer att kunna bygga vår analys kring ovan nämnda kandidatuppsatser har vi ändå valt att ha med dessa för att få en bättre förståelse kring ämnet. Däremot när sökning gjorts på tidigare forskning har vi fått en rad olika träffar på nationella och internationella *mobbningsstudier*. Mobbning är ett fenomen som angränsar till vårt ämne och därför har vi valt att använda oss av sådana studier.

I detta kapitel har vi valt att presentera de olika forskningarna utifrån kategorierna: ungdomars och vuxnas uppfattning om kränkningar, ungdomars förhållningssätt till kränkningar och mobbning samt ungdomars, kuratorers syn på nätmobbning och ungdomars hantering av nätmobbning. I slutet av kapitlet kommer vi att ta upp övriga kommentarer samt förslag på forskning som angränsar till vårt ämne.

5.2.1 Ungdomars och vuxnas uppfattning om kränkningar

Friends är en icke-vinstdrivande organisation som jobbar mot mobbning. I slutet av år 2012 genomförde de, i samarbete med Norton by Symantec,

en undersökning kring kränkningar på nätet bland barn och unga i åldrarna 12-16 år. Syftet med undersökningen var att kartlägga hur barn och unga vill att vuxna ska agera för att skapa trygghet på nätet. Någon sådan undersökning hade inte tidigare genomförts och därför saknades det uppgifter om detta. Dessutom vände sig undersökningen även till vuxna för att ta reda på hur de möter upp barn och ungas önskemål om trygghet på nätet. Friends menar på att Internet inte ska ses som något avskilt från barn och ungas liv, utan som en integrerad del av deras vardag. Därför är det viktigt att se på hur vi kan förhålla oss till nätet på det sättet. (Friends 2013b)

Undersökningen utgick ifrån följande frågeställning:

Hur agerar barn och unga om de blir kränkta?

Vad gör att det känns bättre?

Hur vill de att vuxna ska agera för att förebygga kränkningar på nätet?

Resultatet visar att 98 procent av de barn och unga som besvarat enkäten uppger att de använder internet regelbundet. 91 procent uppger att de använder sig av sociala nätverk, 45 procent av barn och unga har blivit kränkta på nätet eller via mobilen och 80 procent av dem vet vem det är som kränkt dem vid det senaste tillfället. (ibid.)

Både de unga och vuxna var överens om att de tror att det är lättare att kränka någon på nätet än i verkliga livet (90 procent) och att det främst beror på att man inte ser personen man kränker. Ungefär hälften av barn och unga uppger att de skulle vända sig till en vuxen för att få hjälp om de blev utsatta för kränkningar på nätet. 81 procent av de vuxna skulle prata med sitt barn om de fick reda på att barnet var utsatt för kränkningar på nätet. Resultatet visar vidare att de unga tycker att de vuxna ska prata med dem om hur man ska vara mot varandra på nätet för att skapa ett bättre klimat. Dessutom vill de att vuxna ska visa på vad man kan göra om man blir kränkt samt vara goda förebilder för dem. (ibid.)

Enligt Friends (2013b) är tjejer överrepresenterade i frågor kring hur stor andel som kränkts på nätet samt i oro för att i framtiden utsättas för kränkningar på nätet. Enligt rapporten finns det heller inga större ålderskillnader mellan grupperna 12-14 år samt 15-16 år. Enda skillnaden är att ju äldre de unga är desto färre av dem ser vuxna som ett sätt att minska kränkningar eller skapa ett bättre klimat på nätet. Vad dessa skillnader beror på framgår inte i denna undersökning. (ibid.)

Slutligen konstateras att vuxna ofta saknar en medvetenhet kring hur barn och ungas situation ser ut på nätet. Som tidigare nämnts uppger ungefär hälften av alla

tillfrågade barn och unga att de blivit utsatta för kränkningar på nätet men 2 av 3 vuxna tror *inte* att deras barn blivit utsatta. (ibid.)

I samband med Friendsrapporten (2013b) kan vi även nämna Friends nätrapport (2013a) där en undersökning kring mobbning gjorts bland grundskole- och gymnasieelever. I rapporten från år 2013 inkluderar Friends för första gången frågor kring kränkningar på nätet. Rapporten visar att kränkningar oftast sker genom elaka kommentarer eller bilder som sprids.

På frågan om barnen och de unga har någonstans att vända sig om det händer något på nätet svarade ca 80 procent av de unga i grundskolan att de har någon vuxen att vända sig till. I gymnasieskolan svarade 60 procent att de hade det. (Friends 2013a)

5.2.2 Ungdomars förhållningssätt till kränkningar och mobbning

Kandidatuppsatsen *"Mobbning och kränkning på internet och i verkliga livet – En kvantitativ studie om ungdomars risk för utsatthet"* (Pantic & Sjöström 2007) tar upp hur 201 ungdomar i årskurs nio förhåller sig till kränkningar och mobbning på internet respektive i det verkliga livet. Den tar även upp könsskillnader som kan finnas mellan flickor och pojkar.

Av dessa 201 respondenter var 94 elever (47 procent) flickor och resterande 107 elever (53 procent) var pojkar. I undersökningen visade det sig att den mest förekommande arenan som eleverna rör sig på under sin fritid är nätet.

Förekomsten av sysselsättningen visar sig vara lika stor bland flickor som bland pojkar. Undersökningen visar att det är vanligast att ungdomarna spenderar 2-3 timmar på nätet per dag. Jämfört flickor och pojkar spenderar pojkar mest tid på nätet per dag. 13 procent av pojkarna spenderade mer än 5 timmar per dag medan bara 3 procent av flickorna spenderade samma tid. (Pantic & Sjöström 2007)

Uppsatsen visar på att mobbning och kränkning förekommer mer i det verkliga livet än på nätet. 45 procent av ungdomarna säger sig ha blivit utsatta för mobbning/kränkning på nätet och 65 procent av ungdomarna svarar att de blivit utsatta i verkliga livet. I båda fallen visar sig denna företeelse vara vanligare hos flickor. 44 procent svarar i undersökningen att de har mobbat/kränkt någon på internet och 58 procent säger sig ha utsatt andra för mobbning/kränkning i verkliga livet. Gällande att utsätta andra för mobbning/kränkning visade det sig att pojkar är överrepresenterade. (ibid.)

I undersökningen har Pantic och Sjöström tagit upp hur mobbning/kränkning förekommer på nätet. De mäter om utsattheten har förekommit genom personlig

kritik, sexuella glåpord, rasistiska glåpord, hot eller foto/film. Utsattheten utgår både från om ungdomen själv blivit utsatt och om ungdomen utsatt andra. Det är fler som varit utsatta för någon form av mobbning/kränkning än sagt sig mobbat/kränkt någon annan. Personlig kritik är på nätet den vanligaste svarsfrekvensen medan den lägsta svarsfrekvensen visar sig vara foto/film. Samma mönster visas om dessa fenomen i verkligheten. Den enda skillnaden är att fenomenet hot är större i verkligheten än på nätet. (ibid.)

Pantic och Sjöström valde även att se på hur många nära vänner ungdomarna ansåg sig ha i verkliga livet respektive på nätet. Det framkommer att många ungdomar har fler än 5 nära vänner både i verkliga livet (43 procent) och på nätet (33 procent). 12 procent svarar i undersökningen att de har 0-2 vänner på både nätet och i verkliga livet. De flesta ungdomar uppger att de har 3 eller fler vänner både i verkliga livet och på nätet. Vidare tar de upp hur vänskapen värderas i verkliga livet jämfört med på nätet. (ibid.)

5.2.3 Ungdomars och kuratorers syn på nätmobbning

Kandidatuppsatsen *”Mobbning på sociala medier – en jämförande studie av skolkuratorer och högstadielärares tankar om nätmobbning”* (Björneke & Lönn 2013) har undersökt hur aktörer i skolan uppfattar fenomenet nätmobbning. De aktörer som författarna undersökt är högstadielärare och kuratorer. Studien har även jämfört uppfattningen om fenomenet nätmobbning mellan högstadielärare och kuratorer. (Björneke & Lönn 2013)

Studien bygger på en kvalitativ metod där intervjuer gjorts i par av nio högstadielärare och enskilda intervjuer med fem kuratorer. Som teoretiska utgångspunkter för studien har symbolisk interaktionism används samt John Sulers teori ”the online disinhibition effect” (avhämningsteori). (ibid.)

I resultatet i studien framkommer det att högstadielärares och kuratorernas definition av nätmobbning är kränkningar via sociala medier på internet. Högstadielärares beskrev nätmobbning som ett sätt att få status i en grupp. Dock var detta något som inte nämndes av kuratorerna. Sambandet mellan nätmobbning och skola undersöktes och i resultatet framkom det att nätet har en avhämmande effekt. Denna avhämmande effekt medförde att ungdomarna fick utrymme att säga saker på nätet som de annars inte skulle säga i skolan. Det framkom även i resultatet att högstadielärares och kuratorerna upplevde nätmobbning som ett problem samt att de förmodade att nätet var ett enklare ställe att utföra nätmobbning. Detta på grund av en känsla av anonymitet på nätet jämfört med mobbning på skolan. (ibid.)

Kathy D. Robinson vid Universitetet i Auburn, Alabama skrev en uppsats år 2010 där hon undersökte skolkuratorers syn på nätmobbning i USA; *School Counselors' Perceptions of Cyberbullying* (2010). Det var en kvalitativ studie som riktade sig till 32 skolkuratorer som arbetade med barn i kommunala grundskolor i delstaten Alabama. Frågorna berörde erfarenhet, roller, ansvar, oro, utmaningar och rekommendationer kring nätmobbning. Med studien ville Robinson (2010) öka kunskapen kring det förebyggande arbetet och interventionerna kring nätmobbning hos kuratorerna. Tidigare fanns det inga studier gjorda som riktade sig mot skolkuratorer i denna fråga, utan endast kring elevernas syn på nätmobbning. (Robinson 2010)

Resultaten från studien visar att nätmobbning var ett stort problem i de tillfrågade skolorna. Det skapade enligt skolkuratorerna oro för eleverna och störde undervisningen och skolklimatet. Skolkuratorerna uttryckte ett en oro för elevernas välmående, den ökande nätmobbningen samt bristen på policys och utbildning från skolans sida kring nätmobbningen. De flesta av kuratorerna pratade om just utbildning som ett sätt att lyfta problemet med eleverna. (ibid)

Det som kuratorerna ansåg vara svårigheter i arbetet mot nätmobbning var att den skedde utanför skoltid, det var svårt att identifiera mobbaren (på grund av anonymiteten) och bristen på engagemang från föräldrarna.

Vad gäller skolkuratorns roll och ansvar gällande arbetet mot nätmobbning så framgår det av studien att många tyckte att skolkuratorer bör ha en ledande roll i arbetet. Det kan ske genom att till exempel ta fram material och program riktade till eleverna och föräldrarna rörande dessa frågor samt finnas där som stöd och rådgivare för elever som varit inblandade i nätmobbning på ett eller annat sätt. Här pekar Robinson på tidigare forskning som visat att elever som utsatts för mobbning i det verkliga livet ofta har psykologiska-, sociala-, känslomässiga- och inlärningsrelaterade problem som en följd av mobbningen. Hon menar på att även om studier kring nätmobbning är i ett tidigt studie så kan man hypotetiskt se att elever som utsatts för nätmobbning upplever liknande problem. (ibid.)

Doktorsavhandlingen *Traditional Bullying and Cyberbullying among Swedish Adolescents: Gender differences and associations with mental health* (Beckman 2013) består av fyra studier. Dessa baseras på enkäter som genomförts i årskurs 7, 8 och 9 i Värmlands län bland mer än 3800 ungdomar samt bland fokusgrupper bestående av 16 kuratorer och skolsköterskor. Avhandlingens syfte var att studera skillnaderna mellan traditionell mobbning och nätmobbning bland ungdomar med fokus på psykosomatiska problem, funktionshinder och genus. Syftet med avhandlingen var även att få kunskap om kuratorernas och skolsköterskornas erfarenhet av mobbning i skolan. Studie I, II och IV har en kvantitativ ansats då

de är baserade på webbenkäter. Studie III har analyserats med hjälp av en kvalitativ innehållsanalys då data här har samlats in med fokusgrupperna.

I studie I visade det sig att 845 stycken (22 procent) av ungdomarna hade varit utsatta för mobbning på något sätt. Det visade sig också att flickor var mer benägna än pojkar att bli offer för nätmobbning. Den visade även att pojkar var mer benägna att vara traditionella mobbare medan risken för att vara nätmobbare var lika stor mellan könen. (ibid.)

I studie II framkom det att psykosomatiska problem hörde samman med att vara ett offer, en förövare eller en hackkyckling. Nätmobbning påvisade inget starkt samband med psykosomatiska problem jämfört med traditionell mobbning. (ibid.)

I studie III framkom tre huvudkategorier vad gäller fokusgruppens erfarenheter. Den första var "Anti-mobbningsteam", den andra var "Arbetsstil" och det tredje var "Perspektiv på mobbning". Huvudkategorierna "Arbetsstil" och "Perspektiv på mobbning" bestod i sin tur av två underkategorier "Lagmedlem"/"Ensamarbetare" och "Sammanhängande perspektiv"/"Individorienterat perspektiv". Kategorin "Anti-mobbningsgrupp" beskriver hur det organisatoriska arbetet mot mobbning ser ut i skolan. "Arbetsstil" innebär de olika rollerna som deltagarna har i skolans anti-mobbningsarbete och det förebyggande arbetet. Underkategorin "Lagmedlem" kännetecknas av tvärvetenskapligt arbete och engagemang i skolans allmänna förebyggande åtgärder. Ofta är lagmedlemmarna en del av skolans anti-mobbningsteam. "Ensamarbetare" kännetecknas av mindre tvärvetenskapligt arbete men har en önskan om att arbeta mer tvärvetenskapligt. Dock är det deras arbete som begränsar detta då de i första hand har kontakt med studenter som sker individuellt. "Ensamarbetare" har trots det en stödjande roll i sitt arbete då deras roll syftar till att vara en neutral aktör då de oftast inte har någon plats i anti-mobbningsteam. Det innebär att de som arbetar ensamma kan vara neutrala och därmed inte ta någons parti. Kategorin "Perspektiv på mobbning" omfattar olika synvinklar på mobbning och hur mobbning ska hanteras. Underkategorierna till detta är "Kontextuellt perspektiv" och "Individorienterat perspektiv". "Kontextuellt perspektiv" är rollers framförande och fördelning av status som är vanliga orsaker till mobbning. "Individorienterat perspektiv" innebär studenters individuella svårigheter som bidrar till att de hamnar i mobbningsituationer. (ibid.)

Studie IV visade att oavsett vad ungdomarna hade för kön och klasstillhörighet var ungdomar med funktionshinder mer benägna att bli hackkycklingar, både i traditionell mobbning samt nätmobbning. Det fanns inga andra skillnader mellan funktionshindrade elever och andra när man ser till sambandet mellan mobbning och psykosomatisk hälsa. (ibid.)

Resultatet i doktorsavhandlingen visar att vissa ungdomar är mer benägna än andra att uppleva höga nivåer av psykosomatiska hälsoproblem. I avhandlingen var det hackkycklingar som utmärkte sig mest. Utöver det visar resultatet att vissa ungdomar är mer benägna att vara inblandade i mobbning, antingen som offer, mobbare eller hackkyckling. (ibid.)

5.2.4 Ungdomars hantering av nätmobbning

High School Students' Perceptions of Coping With Cyberbullying är en amerikans studie som gjorts kring ungdomars olika sätt att hantera nätmobbning. Undersökningen genomfördes bland högstadieelever i sydöstra USA. Studien var kvalitativ och man intervjuade 20 frivilliga ungdomar. Det som skiljer denna studie från andra är att det tidigare inte gjorts någon studie kring elevers sätt att hantera nätmobbning (*coping strategies*). (Cutts et al. 2012)

Författarna till studien menar på att det är svårt för vuxna att ha koll på vad ungdomar gör ute på nätet. Dessutom har det de senaste åren skett en stor ökning av användandet av sociala medier. Man menar vidare att de ungdomar som utsätts för nätmobbning i större utsträckning än andra ungdomar uppvisar depressiva symptom och beteendeproblem. Även om nätmobbning ofta sker under en kortare period än mobbning i verkliga livet så konstaterar man att effekterna är lika stora, om inte större, vid nätmobbning. Vad detta beror på är enligt författarna bland annat att mobbningen kan bevittnas av fler då den sker på nätet. Dessutom så sparas allt som händer där på ett eller annat sätt. På grund av de negativa effekter som följer på att bli utsatt för nätmobbning menar man på att det är viktigt att ta reda på hur ungdomar hanterar nätmobbningen. (ibid.)

Resultatet från studien visar på tre olika strategier i hur eleverna hanterade nätmobbning; *reaktivt, förebyggande* och *det finns inget sätt att minska nätmobbning*. Det *reaktiva* sättet att hantera nätmobbningen innebar att ungdomarna försökte undvika situationen genom att ignorera eller ta bort exempelvis en kommentar. Detta sätt att hantera nätmobbning skedde *efter* att händelsen hade inträffat. Det *förebyggande* sättet innebar att ungdomarna försökte prata med personen i verkliga livet för att minska missförstånd. De försökte även öka sin säkerhet och medvetenhet genom att till exempel undvika vissa sidor på nätet och skydda sin identitet. Detta gjorde de *innan* nätmobbning hade skett som ett sätt att undvika att det inträffade. Det tredje var att eleverna såg negativt på möjligheten att kunna minska eller förebygga nätmobbningen. Här hänvisade man till att det inte fanns brist på påföljder för nätmobbarna och att anonymiteten

gjorde det svårt att gå till botten med problemet. (ibid.)

5.2.5 Övriga kommentarer och angränsad internationell forskning

Nedan följer ytterligare exempel på studier som gjorts kring nätmobbning:

Den internationella studien *The changing face of bullying: An empirical comparison between traditional and internet bullying and victimization* har undersökt om nätmobbning kan undersökas med samma verktyg som med traditionell mobbning. Studien har även undersökt om ungdomar svarar på nätmobbning på samma sätt som de svarar på traditionell mobbning. Mer om denna studie går att läsa i tidskriften *Computers in Human Behavior*. (Law, Shapka, Hymel, Olson & Waterhouse 2012)

En annan internationell studie som finns om mobbning är *Ongoing and online: Children and youth's perceptions of cyber bullying* i tidskriften *Children and Youth Services Review*. I studien använder sig författarna av metoden *grounded theory*. Syftet med metoden i studien var att undersöka studenters perspektiv på teknologi, virtuella relationer samt mobbning. (Mishna, Saini & Solomon 2009)

6. Metod

6.1 Metodansats

I studien har vi använt oss av en kvantitativ metod vilket betyder att vi försöker se objektivt på de svar vi får in. Vi vill ge en bild av hur ungdomar i årskurs 2 i Västsverige upplever kränkningar på sociala medier och hur de ser på skolkuratorns arbete kring det. Genom de öppna frågorna i enkäten får vi även en kvalitativ bild av ungdomarnas upplevelser. Vi anser att de öppna frågorna är ett bra komplement till vår kvantitativa metod. Vi är medvetna om att med de svar vi fått in inte kommer kunna generalisera för alla elever i årskurs 2 i Västsverige och det är inte heller vårt mål. Studien är deduktiv vilket innebär att vi prövar våra teorier mot det data vi har samlat in. (Bryman 2011)

6.2 Metodval

Vi har valt att använda oss av en kvantitativ metod och har genomfört en enkätundersökning bland ungdomarna i årskurs 2 på gymnasiet i Västsverige. Vi ansåg att en kvantitativ undersökning skulle göra det möjligt för oss att jämföra och studera flera respondenters svar och kunna urskilja eventuella mönster i svaren. Alternativet hade varit att använda oss av en kvalitativ metod genom att välja ut några elever för intervju men vi ansåg att en kvantitativ metod gav oss en mer objektiv bild. Vi anser att vi genom en kvantitativ metod fått in fler svar än vi fått genom intervjuer då vi inte skulle haft möjlighet att intervjua 286 respondenter. Dessutom tror vi att det blev lättare för eleverna att våga svara på våra frågor via en dator då vi anser att ämnet kan vara relativt känsligt. Dock valde vi, som vi tidigare nämnt att även använda oss av några öppna frågor i enkäten vilket gav oss ett brett material att analysera. (Bryman 2011)

Vi genomförde en webbaserad enkät genom Google Documents för att kunna nå ut till skolorna på ett smidigt sätt. Länken till enkäten kunde vi sedan skicka ut till rektorerna och lärarna via mail. De vidarebefordrade sedan enkäten till de berörda eleverna. Vi ansåg att de flesta skolor idag har tillgång till datorer och att en enkät på webben därför inte skulle bli ett problem att besvara. Vi trodde även att det skulle kännas lättare för eleverna att besvara enkäten om det gjordes på nätet eftersom tidigare forskning visat att den största delen av ungdomar är vana att använda nätet dagligen (Friends 2013b). Dessutom ansåg vi att vårt val av webbenkät var bra utifrån ett anonymitetsperspektiv då vi inte skulle ha möjlighet

att närvara i alla klassrum där enkäten besvarades. Enkäten skickades tillbaka direkt till oss via nätet vilket innebar att det inte fanns någon risk för enkäterna att komma bort på vägen eller att handstilar eller liknande kunde urskiljas. Genom valet att ha en webbenkät hölls kostnaderna nere för studien då vi kunde räkna bort kopierings-, porto- och resekostnader etcetera. Vi var även medvetna om de nackdelar som kan finnas med kvantitativ metod genom enkätundersökning. Vi räknade exempelvis med ett stort bortfall redan från början och försökte strukturera upp frågorna på ett sätt så att det skulle vara lätt för respondenterna att besvara dem utan vår närvaro eller hjälp. (Bryman 2011)

När enkätsvaren kom in kunde vi sedan smidigt och enkelt ladda över dem till SPSS som är det dataprogram för statistik som vi valt att använda oss av (Greasly 2008).

För att analysera vårt kvalitativa material som vi fått in med hjälp av de öppna frågorna valde vi att kategorisera kommentarerna manuellt. När vi läste igenom kommentarerna kunde vi se några genomgående teman och utifrån dem kunde vi skapa kategorier. Kategorierna tolkade vi sedan utifrån det kvantitativa material vi fått in. Nackdelen med att få in mycket kommentarer via text istället för samtal är att vi inte haft möjlighet till att ställa följdfrågor. Det innebär att vi kan ha misstolkat vissa kommentarer som vi kanske kunde ha uppfattat annorlunda om det funnits möjlighet till att ställa följdfrågor. Dock anser vi att vi har kunnat koppla kommentarerna till den kvantitativa data som vi har samlat in. Det anser vi har stärkt vår analys.

Vi anser inte att svaren blev annorlunda i vår webbenkät jämfört mot om vi använt oss av enkät i pappersformat. Vi tror snarare att svaren kan ha blivit mer sanningsenliga då det varit lättare för oss att bevara respondenternas anonymitet genom en webbaserad enkät. (Bryman 2011)

6.3 Urval

När vi valt ut skolor att tillfråga inför vår studie använde vi oss av ett *målinriktat strategiskt urval*. Det innebär att vi vänt oss till skolor av olika karaktär där kön, andelen med utländsk bakgrund samt utbildningsnivå hos föräldrarna skiljt skolorna åt. Vi valde att endast höra av oss till gymnasieskolor i Västsverige för att få en mer geografisk sammanhållning av enkätsvaren. Dessutom vände vi oss enbart till elever i årskurs 2 och valde därmed bort övriga årskurser. Vissa skolor har avböjt att vara med, från andra har endast vissa program svarat och i vissa fall bara enstaka elever. Det betyder att vi inte kunnat vara med och styra över vilka

elever som tillslut besvarat vår enkät. Vi är som tidigare nämnt medvetna att vi i vår studie inte kommer ha möjlighet att generalisera de svar vi får in. Det innebär att vi inte kommer kunna dra slutsatser kring att vårt resultat gäller för alla gymnasieungdomar i årskurs 2 i Sverige. Däremot kan vi säga något om de ungdomar som svarat på vår enkät.

6.4 Insamling av data och genomförande

För att komma i kontakt med eleverna i årskurs 2 på de skolor vi valt ut hörde vi av oss direkt till rektorerna på gymnasieskolor i och omkring Göteborg. De svarade sedan om skolorna var intresserade att delta i vår studie eller inte. Vi märkte i ett tidigt stadie att många av skolorna fick in mycket förfrågningar kring enkätundersökningar och av den anledningen inte hade möjlighet att besvara vår. Tanken var från början att vända oss till en skola som motsvarade en spridning av elever med olika bakgrunder, kön och utbildningsnivå hos föräldrarna. Vi insåg att det skulle bli svårt så vi valde istället att vända oss till flera olika skolor för att på så sätt få en motsvarande spridning bland respondenterna. De skolor som valde att vara med vidarebefordrade sedan webbenkätens länk till lärarna för de berörda eleverna i årskurs 2. Eleverna besvarade enkäten anonymt och skickade in den direkt till vår databas. Deltagandet var för eleverna självklart frivilligt.

En enkät via webben innebar att vi snabbt och smidigt fick tillbaka respondenternas svar direkt i datorn. Vi använde oss av Google Documents för att göra enkäten och det var även dit svaren kom när eleverna skickade in dem. Svaren kunde vi sedan överföra till SPSS som är det program vi använt oss av för att analysera vår insamlade data. (Greasly 2008)

Enkäten bestod av slutna frågor där respondenterna fick välja olika alternativ, men även ett antal öppna frågor där respondenterna själva fick skriva. Vi valde att lägga upp vår enkät på det sättet för att vi dels ville få ett stort antal frågor där vi enkelt kunde jämföra respondenterna svar, och dels ville vi ge dem möjlighet att själva få beskriva och dela med sig av egna tankar. (Bryman 2011)

Eftersom vi inte närvarade när respondenterna svarade på enkäten har vi inte heller kunnat påverka vilka som svarat på den. Det vi har kunnat styra är var vi skickar enkäten och vilken målgrupp vi har velat få svar från. (ibid.)

6.5 Bortfall

Vi har i vår studie inte kunnat styra vilka och hur många elever i årskurs 2 från varje skola som svarat på enkäten. Vår önskan har varit att alla ska delta,

men det har inte varit möjligt då vissa av naturliga skäl inte kunnat svara på enkäten medan andra har valt att inte göra det.

Då vi tittar på en skola från Göteborg där alla 37 elever i årskurs 2 från skolans sida getts möjlighet att besvara enkäten ser vi ett externt bortfall på 6 personer, som inte haft möjlighet eller valt att inte svara. Från dessa 31 svar har vi på en fråga ett internt bortfall på 42 procent (13 stycken). Frågan som inte besvarats är ”Hur skulle du vilja att skolkuratoren hjälpte eleverna på din skola när det gäller kränkningar på nätet?” Att det är ett så pass stort internt bortfall från just denna skola på den frågan tror vi kan bero på att eleverna upplevde frågan som för stor och svår att svara på. Dessutom är det möjligt att inte alla förstod frågan, eller helt enkelt kände att de inte hade någon åsikt i frågan.

6.6 Reliabilitet och validitet

Vi ville i vår studie undersöka hur ungdomar i årskurs 2 på gymnasium i Västsverige upplever kränkningar på sociala medier. Vi ville även ta reda på hur de ser på skolkuratorns arbete kring det. Genom vår enkät anser vi att vi fått svar på det vi ville undersöka och vår undersökning har därför en relativt hög validitet. De frågor vi ställt ger oss svar på vår frågeställning och vi anser att de även förstås av respondenterna. Vi ville fånga ungdomarnas syn kring kränkningar på sociala medier och skolkuratorns arbete. Vi anser att vi tack vare de mer slutna frågorna fått material att jämföra ungdomarna emellan. Genom våra öppna frågor har vi fått ta del av personliga berättelser och tankar som kan stärka vår analys. Vi har bett ungdomarna definiera begreppet kränkning för att minska missförstånd. Vi finner dock att vår undersökning har en låg extern validitet. Detta på grund av att vi inte tror att vi fått samma resultat om undersökningen gjorts i en annan del av Sverige eller genomförts igen utan bortfall.

Vårt urval har heller inte varit slumpmässigt. (Bryman 2011)

Reliabiliteten mäts utifrån om en annan forskare med samma material skulle komma fram till samma resultat. För att stärka reliabiliteten i vår studie har vi jämfört den med tidigare forskning som gjorts. Vi kan konstatera att även om den tidigare forskningen gjorts på elever i högstadiet så finns det mycket likheter i resultaten. Då vi varit två om att genomföra vår studie har vi gemensamt kunnat analysera och kritiskt granska vår undersökning för att på så vis stärka vår undersöknings reliabilitet. (Thuren 2007)

6.7 Etiska överväganden

Under vår undersökning har vi tagit ställning till forskningsetiska frågor. Etiska principer som vi utgått ifrån har varit forskningsrådet Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådets (HSFR) fyra krav. Dessa fyra krav består av informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. (Vetenskapsrådet 2002)

Informationskravet innebär att forskaren ska informera om forskningens syfte samt om villkoren som gäller för de som deltar. De som deltar i forskningen ska därför informeras om att deras medverkan har rätt att avbrytas och att den är frivillig. Faktorer som kan påverka att de som deltar inte vill medverka ska inte undanhållas. (ibid.)

Samtyckeskravet går ut på att de som medverkar i en undersökning själva har rätt att bestämma över sin medverkan. Det innebär också att ett beroendeförhållande mellan de som är föremål för undersökningen och forskare ska undvikas. Ett samtycke till att delta kan ske muntligt eller skriftligt (ibid.). För att uppfylla informationskravet och samtyckeskravet i vår undersökning valde vi att informera om det som kännetecknar dessa krav genom ett försättsblad till varje enkät som skickades ut. För att varje deltagare skulle ta sig tid att läsa igenom detta valde vi att skriva kort och konsist. Vi beskrev syftet med vår studie så att varje ungdom skulle vara medveten om vad de samtycker till samt betonade deras anonymitet i undersökningen.

Konfidentialitetskravet innebär att de som medverkar i undersökningen ska vara anonyma så långt det är möjligt. Det innebär även att personuppgifter ska bevaras på ett säkert sätt så att de kan undanhållas för obehöriga (ibid.). I en kvantitativ forskning är det relativt lätt att hålla respondenterna samt deras åsikter anonyma jämfört med en kvalitativ forskning (Bryman, 2011). Nyttjandekravet kan beskrivas på följande sätt att uppgifter som samlas in om de som medverkar endast används för forskningens ändamål. Det innebär att sådana uppgifter inte får lämnas ut till andra sammanhang (Vetenskapsrådet 2002). För att de som medverkar ska vara så anonyma som möjligt ställs generella frågor i enkäten samt att de som medverkar endast uppger om de är man eller kvinna samt vilket år de är födda. Detta för att inte kunna härleda ett visst resultat till en specifik elev. Då vår studie är kvantitativ underlättar det för ungdomarnas anonymitet. För att uppfylla konfidentialitetskravet väljer vi även att förvara data på ett säkert sätt. På grund av att ungdomarna fyllt i en webbenkät går svaren till ett konto som kräver lösenord för att komma åt dem. Det gör att enkäterna förvaras säkrare än om enkäten varit i pappersformat. Genom att bara använda vårt material till vår undersökning tar vi hänsyn till nyttjandekravet. (ibid.)

6.8 Litteratursökning

Vi har hittat vår litteratur och tidigare forskning genom Göteborgs Universitetsbiblioteks söktjänst Summon. De sökord vi använt oss av har bland annat varit kränkning, sociala medier, internet, mobbning, skolkurator och ungdomar, både på svenska och på engelska. Vi har även besökt Friends hemsida (www.friends.se), Göteborgs Postens hemsida (www.gp.se), Skolverkets hemsida (www.skolverket.se) samt använt oss av Nationalencyklopedin online (www.ne.se) för att hitta information.

Den litteraturen och tidigare forskning vi hittat använder i stor utsträckning mobbning som begrepp. Då vi valt att använda oss av begreppet kränkning som har en lite annan innebörd hade vi gärna sett att det funnits mer litteratur och forskning kring detta begrepp. Dock har vi ändå valt att använda oss av litteratur och forskning som tar upp nätmobbning eftersom vi anser att begreppen i många fall går hand i hand.

7. Resultat och analys

Vi kommer i det här avsnittet att först presentera en bakgrund till våra respondenter. Vi frågade bland annat om boendeort, föräldrars utbildning, religion och antal vänner. Anledningen till att vi valde att ha med frågor kring det var för att vi ville se om det utöver kön fanns andra skillnader mellan våra respondenter. Vidare kommer vi sedan titta på ungdomarnas nätvanor, upplevelse av kränkningar och slutligen ungdomarnas syn på skolkuratorns arbete.

7.1 Bakgrund

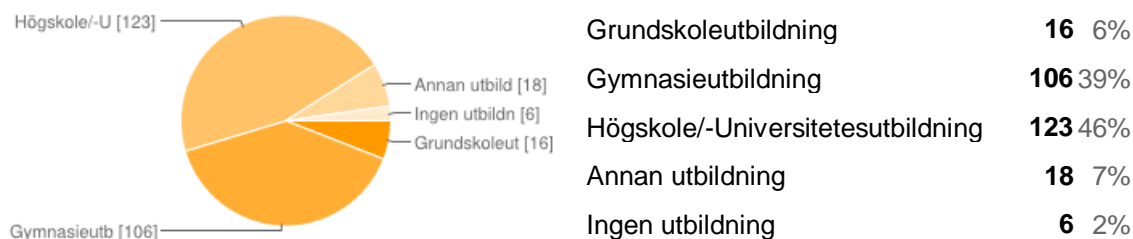
Respondenterna i vår enkät går alla i årskurs 2 på gymnasiet i Göteborg, Kungsbacka, Borås, Trollhättan och Vänersborg och är födda mellan åren 1993-1997 (16-20 år gamla). Av respondenterna är 94 procent (269 stycken) födda år 1995 eller senare.

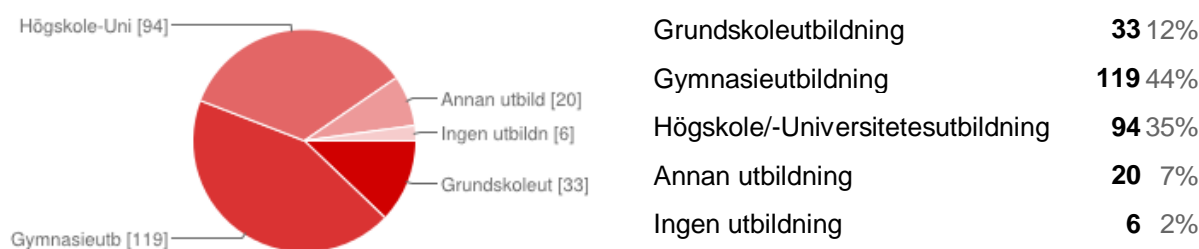
Sammanlagt har vi fått in 286 svar varav 65 procent (186 stycken) är tjejer och 35 procent (100 stycken) killar.

Vad gäller utbildningsnivå hos föräldrarna uppger 46 procent (123 stycken) av ungdomarna att deras mammor har en Högskole-/Universitetsutbildning. 35 procent (94 stycken) uppger att deras pappor har en sådan utbildning. Vi har utifrån Skolverkets informationsportal SiRiS jämfört utbildningsnivån hos elevernas föräldrar med resultatet i vår studie. Hälften av alla elever på de tillfrågade skolorna har enligt Skolverket högutbildade föräldrar (Högskole-/Universitetsutbildning). Av de elever som svarat på vår enkät har 42 procent högutbildade föräldrar. Detta är alltså något lägre jämfört med alla elever på de skolor som deltagit i enkätundersökningen.

Tabell 1. Föräldrars utbildning

Föräldrars utbildning	Andel av respondenter
Högskole-/Universitetsutbildning	42% (120 stycken)

Av respondenterna uppger 29 procent (84 stycken) att de anser sig vara troende inom någon religion. 71 procent (202 stycken) uppger att de inte anser sig vara troende inom någon religion. I denna fråga ser vi inga könsskillnader i svaren då det är lika många tjejer som killar som anser sig vara troende.

På frågan kring hur många vänner respondenterna anser sig ha i verkliga livet så svarar 75 procent (216 stycken) att de har fler än 5 vänner. 1 procent (3 stycken) uppger att de inte har några vänner i verkliga livet. Sammanlagt uppger 23 procent (67 stycken) att de har fler än 5 nära vänner som de känner enbart genom sociala medier, 41 procent (116 stycken) uppger att de inte har några nära vänner som de enbart känner genom sociala medier. Dock ser vi här en könsskillnad. 40 procent (40 stycken) av killarna att de har fler än 5 vänner som de känner enbart genom sociala medier jämfört med 15 procent (27 stycken) av tjejerna.

Tabell 2. Antal vänner ungdomarna anser sig ha i verkliga livet.

Antal vänner i verkliga livet	Tjejer	Killar	Sammanlagt
0	1% (1 stycken)	2% (2 stycken)	1% (3 stycken)
1-2	2% (3 stycken)	6% (6 stycken)	3% (9 stycken)
3-5	18% (34 stycken)	11% (11 stycken)	16% (45 stycken)
Fler än 5	75% (139 stycken)	77% (77 stycken)	75% (216 stycken)

Tabell 3. Antal nära vänner ungdomarna anser sig ha på sociala medier.

Antal nära vänner på sociala medier	Tjejer	Killar	Sammanlagt
0	51% (95 stycken)	21% (21 stycken)	41% (116 stycken)
1-2	22% (40 stycken)	21% (21 stycken)	21% (61 stycken)
3-5	8% (14 stycken)	14% (14 stycken)	10% (28 stycken)
Fler än 5	15% (27 stycken)	40% (40 stycken)	23% (67 stycken)

Vår studie består av äldre respondenter än i den tidigare forskningen som vi tagit del av. Den tidigare forskningen har riktat sig till högstadiet på grundskolan. Då vår studie riktar sig till gymnasieungdomar i årskurs 2 tror vi därför att resultatet kommer att kunna skilja sig åt mellan dem. Vi är medvetna om att det är ett stort åldersspann på våra respondenter men eftersom 94 procent är födda år 1995 eller senare anser vi att det inte har påverkat vårt resultat.

På grund av att könsfördelningen (65 procent tjejer och 35 procent killar) inte var jämn tror vi att det påverkar vårt resultat. Med det menar vi att resultatet antagligen hade sett annorlunda ut om det hade varit en jämn fördelning mellan killar och tjejer. På samma sätt tror vi att resultatet hade skiljt sig åt om antal killar för överrepresenterade bland respondenterna. På grund av den ojämna könsfördelningen har vi därför valt att presentera tjejer och killar för sig där vi kan se skillnader dem emellan i svaren.

Vi ville se om det fanns någon skillnad mellan de som hade föräldrar födda i Sverige eller utanför Sverige. Dock fanns det i vår studie ingen större skillnad dem emellan.

När vi tittar på hur många vänner man anser sig ha i verkliga livet ser vi inga skillnader mellan tjejer och killar. Vi kunde dock se en könsskillnad gällande hur många nära vänner man känner enbart genom sociala medier. Här var det fler killar än tjejer som uppgav att de hade fler än 5 nära vänner genom sociala medier. Utifrån de övriga resultat som framkommit i studien tror vi att detta beror på att killarna i vår studie spelar mer onlinespel än tjejerna. Genom dessa har de då fått fler vänner på de sociala medier som de använder.

7.2 Nätvanor

Av svaren kan vi utläsa att ungdomarna var mellan 5-17 år när de skaffade sig sitt första konto på någon social media. Den vanligast förekommande åldersgruppen på 55 procent (156 stycken) var mellan 12-15 år gamla. Av ungdomarna var 32 procent (90 stycken) mellan 9-11 år gamla då de skaffade sitt första konto. Frågan har ett internt bortfall på 7 procent (20 stycken).

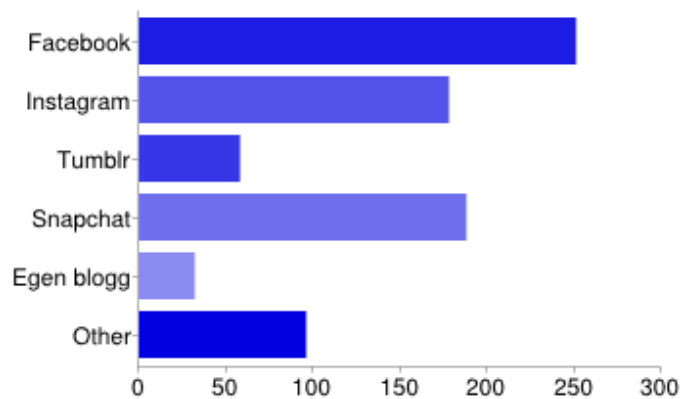
Av ungdomarna var det 39 procent (112 stycken) som startade sitt första konto på Facebook. Andra sidor var exempelvis MSN och Bilddagboken (Dayviews).

Bland svaren finns ett internt bortfall på 10 procent (28 stycken). Vi kan alltså se att det var stor åldersskillnad mellan respondenternas när de skaffade sitt första konto på en social media. Då de flesta var 12-15 år gamla när de skaffade sitt första konto har många använt sig av sociala medier ett par år.

Tabell 4. Ungdomarnas ålder när de skaffade sitt första konto på sociala medier.

Hur gammal var du när du startade ditt första konto på en social media?	
5-8 år	5% (14 stycken)
9-11 år	32% (90 stycken)
12-15 år	55% (156 stycken)
16 år eller äldre	2% (6 stycken)

På frågan om vilka sociala medier de använder sig utav idag svarar 88 procent att de använder sig utav Facebook och är därmed den sociala media som flest respondenter i vår studie använder sig av. Av ungdomarna uppger 66 procent (188 stycken) att de använder sig av den sociala median Snapchat, tätt följt av Instagram som används av 63 procent (178 stycken) av respondenterna.

På grund av att många ungdomar i vår undersökning använder Facebook och att många exempel vi fått om kränkningar som skett, har visat sig inträffa just där. Därför tolkar vi det som att Facebook är en social media som många av våra respondenter blivit kränkta på. Vi tror att det kan bero på att det finns många användare på Facebook och att det är lätt att ta del av andras information. Facebook är ett forum som erbjuder flera sätt att kommunicera genom exempelvis bild, text och video till skillnad från andra sociala medier som kanske bara erbjuder ett av dessa alternativ.

Vi anser därför att Facebook är ett bra exempel på en social media där nya roller och sätt att kommunicera uppstår. Exempel på detta kan vara en person som i verkliga livet är blyg och tillbakadragen men på Facebook har många vänner och är väldigt aktiv med bilder och skrift. Dessutom kan ett sätt att kommunicera som inte vore accepterat i verkliga livet kan vara det social accepterat vänner emellan på Facebook. I kommentarer har vi även fått tagit del av exempel som visar på det. (Payne 2008)

7.3 Ungdomars upplevelser av kränkningar

7.3.1 Ungdomarnas definition av kränkningar

Enkäten innehöll en öppen fråga kring vad ungdomarna anser vara en kränkning på sociala medier. Anledningen till att vi ställde den frågan var för att vi ville ge ungdomarna chans att själva få definiera vad kränkningar är för dem. Dessutom är begreppet kränkningar på sociala medier relativt nytt. Vi har vår bild av vad vi anser är en kränkning på sociala medier och ville därför även få med deras bild.

Ungdomarna menade på att kränkningar på sociala medier handlar om exempelvis elaka kommentarer av olika slag och att det är något som man gör både medvetet och omedvetet. Kränkningar på sociala medier jämföras och förklaras av många som nätmobbning. Vår hypotes är att många av respondenterna i vår undersökning har egna erfarenheter av kränkningar på sociala medier på ett eller annat sätt. Vi tror att det är därför vi fått så många och utförliga svar kring definitionen av kränkningar. Vi väljer här att presentera några av de kommentarer som vi anser vara relevanta och representativa för svaren i vår undersökning. Många av kommentarerna berör samma teman som vi har valt att dela upp i sexualitet/etnicitet/kön/religion, mobbning, hur det uppfattas av den andre och personliga påhopp då dessa var mest förekommande.

Sexualitet/etnicitet/kön/religion

- *“Kränkning på nätet är när man talar om en person/folkgrupp/klass m.m på ett nedvärderande vis samt hånfullt och förlöjliggörande.”*
- *“Att någon säger racistiska och kränkande kommentarer. Att någon sprider rykten och lögnen om andra. Att många ger sig på en och samma person och skriver saker om den. Att man inte får vara den man är utan blir nedvärderad.”*

Kränkningar kopplat till sexualitet, etnicitet, kön eller religion är ett exempel på något som nämndes i kommentarerna. Detta tror vi är något som många kan känna igen sig då det på ett eller annat sätt berör alla. Tillhör man inte normen tror vi att det är lättare att bli utsatt för kränkningar baserat på exempelvis etnicitet. Det är något vi kan se i samhället i stort och vi tror att det är därför många av ungdomarna gett just detta som exempel. Har man en del av sig själv, exempelvis en sexuell läggning, som inte är socialt accepterad kan man även på olika sätt försöka anpassa den delen för att passa in bättre. (Payne 2008)

Mobbning

- *“Det räcker att man skriver att någon är ful, kommenterar ens kläder eller liknande. få fort man skriver något som man vet kan sår så är det en kränkning. Sedan finns det grövre saker som till exempel att man mobbar någon på nätet för att dom till exempel är tjocka. Det finns så mycket saker som kränker.”*
- *“Att skriva privata och obehagliga meddelanden/bilder/video på en annans "sida" eller "vägg" på t.ex Facebook. Eller att enkelt skriva hotfulla meddelanden till en viss person. Jag kan säga att jag näst intill avskyr Facebook, då många råkar ut för denna typ av mobbning.”*

Som vi tidigare nämnt definieras ofta kränkningar som mobbning, och tvärtom. Inom skolans värld har man länge pratat om mobbning. Eftersom kränkningar på sociala medier är ett relativt nytt begrepp tror vi att många ungdomar fortfarande definierar det som mobbning då det är detta man känner till. Blir begreppet

kränkningar mer utforskat tror vi att det kan komma att beskrivas annorlunda i framtiden och att begreppen kränkning och mobbning kommer att vara ännu mer åtskilda.

Hur det uppfattas av den andre

- *“När någon säger något som kan kännas förnedrande eller sårande mot en annan person.”*
- *“När man trycker ner folk omedvetet eller medvetet. T.ex. om man skriver på facebook att man hatar folk med rött hår. Utan att den personen kanske menar någon speciell person anser jag att det fortfarande är kränkning.”*

Ett exempel utifrån våra kategorier är att ungdomar anser att en kränkning definieras utefter hur mottagaren uppfattar exempelvis en kommentar. Det spelar alltså ingen roll vad avsändaren menade från början utan hur det uppfattas av den andre (Payne 2008). Vi har i vår studie valt att definiera kränkningar på detta sätt och många av ungdomarna har gjort detsamma. På grund av detta har vi valt att i uppsatsen använda oss av det begreppet kränkningar på sociala medier framför nätmobbning.

Personliga påhopp

- *“När man skriver något som påverkar sitt privata liv, så man inte vågar/kan/orkar gå ut och vill bara försvinna.. typ. Eller att man visar en bild som man tyckte var mycket privat. Alltså allt som påverkar det privata livet anser jag är en kränkning, det kan handla om kommentarer, "likes", bilder osv...”*
- *“Det är svårt att säga, eftersom det är svårt att märka av sarkasm på nätet/i text form. Om man säger något nedsättande mot någon personligen så anser jag det vara en kränkning. Det är annorlunda om det är en anonym person som pratar med en annan anonym person, då kan ord inte ha lika kraftig emotionell påverkan.”*

Ett exempel är att ungdomar beskriver kränkningar på sociala medier som personliga påhopp. Det kan handla om hur man exempelvis ser ut, hur man är eller vad man gör. Personliga påhopp kan uttryckas i form av bilder, texter eller videor. Precis som med alla andra kränkningar så handlar det om hur man som mottagare uppfattas det som exempelvis skrivits.

Alla ovan nämnda kategorier hör på ett eller annat sätt ihop. Att kränka någon på grund av exempelvis etnicitet kan ses både som mobbning, ett personligt påhopp och är beroende av hur man som mottagare uppfattar det (Payne 2008). Vi anser att ungdomarna fångat begreppet kränkningar på sociala medier och dess definition på ett allsidigt och bra sätt. Vi kan tydligt koppla deras definitioner med våra egna.

När vi ombad våra respondenter att definiera vad en kränkning på sociala medier är ser vi likheter med Friends rapport (2013b) som definierar kränkningar på nätet som elaka kommentarer och bilder som sprids. Detta stämmer även överens om vad respondenterna i vår studie uppger vad de själva blivit utsatta för. I C-uppsatsen ”*Mobbning på sociala medier – en jämförande studie av skolkuratorer och högstadieelevers tankar om nätmobbning*” (Björneke & Lönn 2013) definierar skolkuratorerna och högstadieeleverna nätmobbning som kränkningar via sociala medier på internet. Högstadieeleverna beskrev nätmobbning som ett sätt att få status i en grupp. Dock var detta något som inte nämndes av kuratorerna. Vissa i vår studie definierar kränkningar på sociala medier som mobbning vilket går hand i hand med definitionen av respondenterna i C-uppsatsen då de beskriver mobbning som kränkningar. Dock är det ingen av ungdomarna i vår studie som tar upp kränkningar på sociala medier som ett sätt att få status i en grupp.

7.3.2 Ungdomars egna erfarenheter av kränkningar på sociala medier

Av respondenterna i vår studie uppger 32 procent (91 stycken) att de blivit kränkta på sociala medier. Här finns inga könsskillnader tillskillnad från den tidigare forskning som vi tagit del av. Enligt Friends nätrapport (2013a) är tjejer överrepresenterade i hur stor andel som kränkts på nätet. Likaså är tjejer överrepresenterade när det gäller utsatthet för kränkningar på nätet enligt doktorsavhandlingen *Traditional Bullying and Cyberbullying among Swedish Adolescents: Gender differences and associations with mental health* (Beckman 2013).

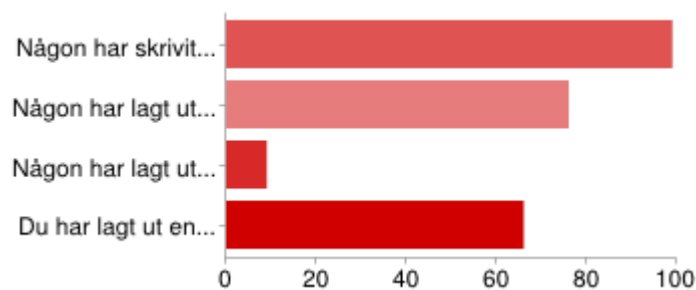
Jämför vi andelen av våra respondenter som blivit utsatta för kränkningar på sociala medier med den tidigare forskning som vi tagit del av, kan vi se att detta är en något lägre siffra än i övriga studier. Exempelvis uppger Friends i sin rapport (2013b) att 45 procent av ungdomarna i deras studie har blivit kränkta på nätet. Vi tror att anledningen till att vår siffra är lägre kan bero på att ju äldre man bli desto mindre förekommer kränkningar på nätet. I doktorsavhandlingen *Traditional Bullying and Cyberbullying among Swedish Adolescents: Gender differences and associations with mental health* (Beckman 2013) visar det sig dock att andelen som blivit utsatta för någon form av mobbning är 22 procent. Varför denna siffra är lägre tror vi kan bero på att de räknar in all form av mobbning, alltså även mobbning i verkliga livet. Vi tror att färre kan identifiera sig med mobbning i verkliga livet jämfört med att ha blivit utsatt för kränkningar på nätet.

I vår studie uppger 35 procent att någon har skrivit en taskig kommentar till/om dem. Denna siffra är högre än de som uppgett att de blivit kränkta på sociala medier. Detta tror vi beror på att ungdomarna tolkar vad som är en kränkning på

olika sätt. Alla som blivit utsatta för taskiga kommentarer har kanske inte sett detta som en kränkning. Vi anser att detta beror på den *selektiva perceptionen* som gör att vi uppfattar saker och ting olika beroende på vilka vi är. Därför kan vissa som blivit utsatta för något som vi skulle se som en kränkning, själva inte sett det som en sådan. (Payne 2008)

Vi frågade även om de varit med om något/några av följande påståenden:

Någon har skrivit en taskig kommentar till dig/om dig	99 35%
Någon har lagt ut en bild på dig mot din vilja	76 27%
Någon har lagt ut en video på dig mot din vilja	9 3%
Du har lagt ut en bild som få "like:ade" eller kommenterade	66 23%

Här kan vi tydligare se en viss könsskillnad i vad man blivit utsatt för. Av tjejerna uppger 28 procent att de lagt upp en bild som få like:at eller kommenterat. Hos killarna är motsvarande siffra 12 procent. Tjejerna är även överrepresenterade i att ha fått en bild upplagt på sig mot sin vilja. Det vanligaste bland både killar och tjejer är att de varit med om att någon skrivit en taskig kommentar om/till dem. Även här är det dock vanligare bland tjejer än killar. När vi ser till ungdomarnas användning av sociala medier ser vi att 71 procent (132 stycken) av tjejerna använder sig av den webbaserade fotodagboken Instagram. Motsvarande siffra bland killarna är 41 procent (41 stycken). Det är även fler tjejer (72 procent) än killar (53 procent) som använder sig av den sociala median Snapchat där de skickar bilder. Att det är fler tjejer som använder sig av denna typ av sociala medier tror vi påverkar det faktum att det är fler tjejer som lagt upp en bild som få "like:at" samt fått en bild upplagd mot sin vilja.

Tabell 5. Antal ungdomar som blivit utsatta för kränkningar på sociala medier.

Fråga	Tjej	Kille
Har någon gång blivit utsatt för något de tyckt var kränkande på nätet.	33% (61 stycken)	29% (29 stycken)
Har lagt upp en bild som få "like:at" eller kommenterat.	28% (52 stycken)	12% (12 stycken)
Någon har lagt upp en bild på dem mot deras vilja.	33% (61 stycken)	14% (14 stycken)
Någon har lagt upp en video på dem mot deras vilja.	4% (7 stycken)	2% (2 stycken)
Någon har skrivit en taskig kommentar om/till dem.	39% (72 stycken)	26% (26 stycken)

Tabell 6. De mest förekommande sociala medier som ungdomarna använder.

Sociala medier ungdomarna använder	Tjej	Kille
Facebook	87% (162 stycken)	87% (87 stycken)
Instagram	71% (132 stycken)	41% (41 stycken)
Snapchat	72% (133 stycken)	53% (53 stycken)

Ungdomarna fick med egna ord även själva skriva vad de blivit utsatta för, här följer exempel som vi anser är representativa:

- "På min förra blogg, då många påstod och kommenterade saker som inte var sant. Tog illa vid mig men brydde mig sen inte så mycket eftersom de inte vågade säga vilka de var så spelar det tydligen ingen roll. Och är då inte så viktigt."
- "Hade kontakt med en man via sms och vi båda skickade bilder till varandra. En dag ville jag avsluta kontakten på ett artigt sätt då han gjorde mig stressad under dagarna när jag behövde koncentrera mig i skolan. Då hotade han att lägga ut bilderna på mg på facebook. Jag polisanmälde men fallet lades ner, och det var jag med på. Fick otroligt stöd annars från både polis och stödcentrum för unga brottsoffer."

- ”Folk som hatar på en när man spelar spel. Ironiska kommentarer är väl kanske det vanligaste, annars är det många som tar bråk och sånt via ex Facebook för att de inte klarar det face to face.”

När vi tittar på alla kommentarer kan vi se att vad man blivit utsatt för till viss del även här skiljer sig åt mellan könen. Några av killarna uppger att de blivit utsatta för kränkningar genom elaka kommentarer när de spelar spel på nätet, vilket ingen av tjejerna uppgett. Däremot uppger några tjejer att de blivit utsatta för kränkningar gällande sitt utseende, något som inte återfinns bland killarnas svar. Vissa tjejer uppger även att de varit utsatta för sexuella kränkningar i form av bild och video.

Vi tror att anledningen till att vi ser könsskillnader i vad man blivit utsatt för kan vara kopplat till de könsnormer som kan finnas i samhället. Kan det finnas en förväntan på tjejer att vara måna om sitt utseende och helst inte sticka ut för mycket och som kan vara kopplat till tjejers sexualitet? När killar spelar spel tror vi att det kanske kan finnas en annan typ av jargong där de förväntas ”tåla” hårda kommentarer som de kanske egentligen uppfattar som kränkande?

Hos de 202 respondenter som uppger att de inte anser sig vara troende inom någon religion uppger 28 procent (57 stycken) att de blivit utsatta för kränkningar på sociala medier. Av de 84 respondenter som uppger att de anser sig vara troende inom någon religion uppger 38 procent (32 stycken) att de blivit utsatta för kränkningar på sociala medier. Att den siffran är högre tror vi är hör samman med hur många av ungdomarna definierat kränkningar på sociala medier, det vill säga kopplat till sexualitet, etnicitet, kön och religion. Enligt vår studie är alltså ungdomar som tillhör någon religion i större utsträckning utsatta för kränkningar på sociala medier. Vilken typ av kränkning som ungdomarna har blivit utsatta för skiljer sig dock inte åt mellan de som anser sig vara troende inom någon religion eller inte troende.

Tabell 7. Ungdomar som anser sig vara troende/icke-troende och som blivit utsatta för kränkningar.

Fråga	Har någon gång blivit utsatt för något som de tyckt var kränkande på nätet.
Anser sig vara troende i någon religion.	38% (32 stycken)
Anser sig inte vara troende i någon religion.	28% (57 stycken)

Respondenterna fick sedan kommentera om de varit med om något annat på någon social media som kändes jobbigt:

- ”Jag tycker att hela iden om sociala medier är jobbig. Jag funderar väldigt,

väldigt ofta över det och försöker ofta få mina vänner att förstå hur beroende vi är av det och hur skevt det är. Man borde inte kunna se hur "populär" en person är genom att kolla antalet vänner på facebook. Vi borde inte behöva marknadsföra oss genom bilder på oss själva på instagram. Det börjar gå till en överdrift, och det tycker jag är frustrerande och jobbigt, speciellt att jag själv är fast i den onda cirkeln. Det är helt enkelt svårt att undvika."

- "'Kompisbråk' på sociala medier. Kändes extra jobbigt eftersom alla kunde se och ta del av det som egentligen bara borde varit mellan mig och henne."

- "Nä. Folk tar internet för seriöst. Anonymiteten får folk att bete sig dåligt, och man bör inte bry sig."

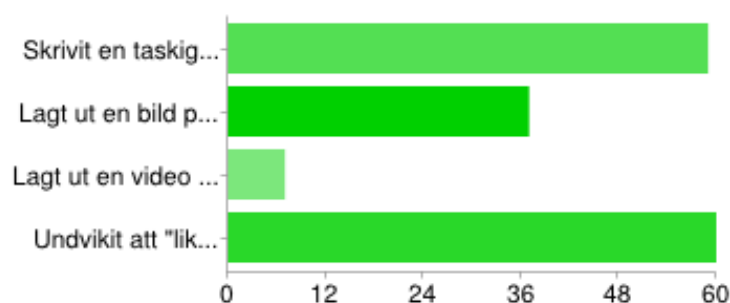
Att finnas på sociala medier idag ses ofta som ett sätt att ha kontakt med människor på olika platser, marknadsföra sig själv och göra sin röst hörd. Vi kan se att ungdomarna upplever sociala medier och kränkningar som sker där på olika sätt. Det vi kan konstatera är dock att de flesta någon gång känt sig kränkta på en social media. Trots att det är så populärt att finnas på dessa idag så kan vi se att många av ungdomarna som besvarat vår enkät upplever det som jobbigt. Enligt Goffmans dramaturgiska rollteori betonar vi vissa delar av vår roll, medan vi döljer andra. Det kan vi koppla till viljan att framhäva sig själv som en lyckad person genom till exempel bilder. Det kan vara bilder på den goda maten, de många träningspassen eller den snygga partnern man visar, men kanske inte sjukdagarna i sängen. Vidare talar Goffman om att vi också kan styra andras uppfattning om oss genom att kontrollera informationen vi förmedlar. Detta tycker vi har en koppling till det faktum att ungdomarna beskriver en person med många vänner på Facebook som "populär", vilket enligt vår tolkning innebär lyckad. Antalet vänner på Facebook säger ingenting om ens egentliga sociala nätverk eller umgänge, men det kan alltså påverka hur människor ser på en. Vi tror utifrån vårt resultat att det finns ett behov av att tala om kränkningarna som ungdomarna upplever på sociala medier. (Payne 2008)

7.3.3 Ungdomars egna erfarenheter av att kränka någon annan

Nästa fråga gällde om man någon gång utsatt *någon annan* för kränkningar på sociala medier. Här svarade 19 procent (48 stycken) att de utsatt andra för kränkningar på sociala medier. Här är det större andel killar som uppger att de utsatt någon annan för kränkningar på sociala medier. Enligt *Traditional Bullying and Cyberbullying among Swedish Adolescents: Gender differences and associations with mental health* (Beckman 2013) är både tjejer och killar lika benägna att utsätta andra för nätmobbning. En anledning till att det skiljer sig åt

mellan könen i vår studie tror vi kan beror på att killarna som svarat på vår enkät i högre utsträckning spelar onlinespel. Många av killarna har definierat händelser som inträffat där som kränkande.

Skrivit en taskig kommentar till någon annan/om någon annan?	59 21%
Lagt ut en bild på någon annan mot dennes vilja?	37 13%
Lagt ut en video på någon annan mot dennes vilja?	7 3%
Undvikit att "like:a" eller kommentera en bild bara för att vara taskig?	60 21%

Vi frågade även om de gjort något/några av följande:

Tabell 8. Antal ungdomar som utsatt någon annan för kränkningar på sociala medier.

Fråga	Tjej	Kille
Har någon gång utsatt någon annan för kränkningar på nätet.	12% (22 stycken)	24% (24 stycken)
Har någon gång undvikit att "like:a" en bild bara för att vara taskig.	21% (39 stycken)	20% (20 stycken)
Har någon gång lagt ut en bild mot någon annans vilja.	15% (28 stycken)	9% (9 stycken)
Har någon gång lagt ut en video mot någon annans vilja.	1% (2 stycken)	5% (5 stycken)
Har någon gång skrivit en taskig kommentar om/till någon annan.	17% (32 stycken)	27% (27 stycken)

Vi kan se att det finns vissa könsskillnader i ovanstående frågor. Fler killar (24 procent) än tjejer (12 procent) uppger att de kränkt någon annan på sociala medier. Endast 12 procent (22 stycken) av tjejerna uppger att de kränkt någon annan, men 21 procent (39 stycken) uppger att de undvikit att "like:a" en bild bara för att vara taskig. Enligt vår definition av kränkningar på sociala medier har alltså fler tjejer kränkt någon annan än vad de själva uppgett från början. Tjejerna var också överrepresenterade när det gäller att ha lagt upp en bild mot någon annans vilja. Dock uppger en större andel killar att de någon gång skrivit en taskig kommentar om/till någon annan. Anledningen till att fler killar i vår studie uppger att de kränkt någon annan genom exempelvis taskiga kommentarer, tror vi även det är kopplat till att killar kanske har en annan jargong när de exempelvis spelar onlinespel? Det är något som vi tror återspeglas i hela samhället och kan vara kopplat till olika förväntningar som vi tror kan finnas på tjejer och killar. Exempel på det är att vi anser att tjejer i större utsträckning förväntas vara duktiga och skötsamma. Kan det vara så att det överlag är mer socialt accepterat att killar har ett hårdare språkbruk? Med det frågar vi oss om det finns en social förväntan på killar att de ska kunna hantera det och agera likadant. Att fler killar än tjejer uppger att de kränkt någon annan på sociala medier tror vi beror på att de trots den sociala acceptans som finns inser att något de sagt eller gjort varit kränkande.

De respondenter som svarade ja på att de utsatt någon annan för en kränkning ombads även att uppge på vilket sätt kränkningen hade skett. Många av kommentarerna handlade om spel, ålder, omedvetenhet, medvetenhet och ilska.

Spel

- "Jag brukar spela spel på internet som är väldigt tävlingsinriktade, det kan vara någon som säger något dåligt om en för att man gjorde ett fel ex. Det är bara något som jag påverkas av i den stunden, och brukar inte påverka mig långvarigt."

- "Elaka kommentarer när jag spelade spel."

Som vi tidigare nämnt är några av killarnas svar kopplade till spel, vilket inga tjejers svar varit. Om det beror på att tjejer inte varit med om kränkningar i spelsammanhang eller om de valt att belysa andra situationer som de ansett vara mer relevanta kan vi inte svara på. Kanske kan det vara kopplat till diskussionen vi tidigare fört kring jargongen mellan killar? Utifrån kommunikationsteori kan ett sätt att tolka detta tema vara att se till det faktum att ett visst sätt att kommunicera kan vara acceptabelt i ett visst sammanhang, men inte i ett annat (Payne 2008). Det vore intressant att studera detta i ett annat sammanhang, då det skulle kunna vara en studie för sig.

Ilska

- *“Har jag varit förbannad på någon så har nog lämnat en taskig kommentar.”*
- *“Kan jag tänka mig, när jag blir arg.”*

Ilska är ett exempel på en förklaring som respondenterna gett till varför de kränkt någon annan på sociala medier. Vi tolkar det som att många i studens hetta har svårt att behärska sig men senare ångrar vad de sagt/gjort. Vi tror att de flesta kan känna igen sig i detta och det är något som förekommer även i verkliga livet. Även här tror vi att en ökad medvetenhet kring sin ilska kan göra att man bättre kan hantera sina impulser och på så vis även minska kränkningarna.

Ålder

- *“När var man var yngre så är det vanligt att man kallar folk för andra dumma saker men när man mognar och blir äldre så avstår man från detta.”*
- *“I högstadiet kan jag ha varit rätt elak.”*

Ett annat tema vi kan se i respondenternas svar är kopplat till ålder. Vi har fått ta del av respondenternas tankar kring detta och det framkommer att många kränkt andra när de varit yngre, något som de inte skulle göra idag. Detta är kopplat till en senare fråga som var med i vår undersökning. (Se 7.3.4 Saker ungdomarna ångrar att de gjort på sociala medier)

Medvetet och omedvetet

- *“Ungefär på samma sätt jag själv blivit drabbad, man behandlar ju de man blivit kränkt av på samma sätt som de behandlar en själv.. I alla fall de flesta gånger annars låter man bara det vara och visar sin mognad.”*
- *“Inte direkt till personen men jag har gillat och delat många roliga videor på nätet som involverat personer som jag är säker på att den inte varit med på att videon har lagts ut.”*

Vi kan konstatera att kränkningar på sociala medier bland våra respondenter sker både medvetet och omedvetet. I vissa fall har ungdomarna varit medvetna om vad de gjort, exempelvis genom hämnd eller bara för att de kan. I andra fall sker kränkningarna omedvetet där de inte har haft för avsikt att kränka någon men de har senare förstått att mottagaren uppfattat det så. Vi tror att de omedvetna kränkningarna på sociala medier är svårare att förhindra eftersom de oftast sker utan ond avsikt. Det är även svårt att veta hur mottagaren kommer att uppfatta det som skrivs då varken ansiktuttryck, kroppspråk eller tonläge går att urskilja (Payne 2008). Ett förebyggande sätt att hantera kränkningar på nätet tas upp i *High School Students' Perceptions of Coping With Cyberbullying* (Cutts et al. 2012). Där menade respondenterna på att de för att minska missförstånd försökte

prata med personen i verkliga livet. Det tror vi, om möjligt, kan vara ett bra sätt att minska de omedvetna kränkningarna.

I Friendsrapporten (2013b) framkommer det att de flesta tror att det är lättare att kränka någon på nätet än i verkliga livet. Det beror på att man inte kan se personen som man kränker. Vi kan i vår studie se ett liknande resultat då en del nämner anonymiteten man har på sociala medier och att inte våga utföra kränkningar i verkliga livet.

I verkliga livet kan man dölja vissa delar av sin roll medan man uppvisar andra delar av sin roll på sociala medier. Vi tror som vi tidigare nämnt att många upplever det som viktigt att visa en viss sida av sig själv på sociala medier, kanske som den ”lyckade”, eller som den som vågar säga vad han eller hon tycker. Vi kan styra den information vi förmedlar till andra för att också på så vis styra andras uppfattning om oss. (Payne 2008)

Av ungdomarna i vår studie uppger 19 procent att de utsatt någon annan för kränkningar på sociala medier. Detta kan jämföras med att 21 procent uppger att de *undviker att like: a en bild bara för att vara taskiga*. Vi kan konstatera att även tystnad, till exempel ”icke-likes”, också är en typ av kommunikation som kan uppfattas som kränkande. 21 procent uppger även att de skrivit en taskig kommentar till/om någon annan.

Kränkningarna man utsatt andra för skiljde sig åt jämfört med vad man själv blivit utsatt för eller vad man definierade som en kränkning på sociala medier. Vad man utsatt andra för och varför förklarades med att man exempelvis varit arg, att man varit yngre, att det skett omedvetet och i vissa fall att man medvetet kränkt någon annan. Här kan vi se att många inte är medvetna om att hur de använder språket skapar maktrelationer och påverkar andra. Allt beror på hur informationen tolkas av mottagaren. I den elektroniska kommunikation som ungdomarna dagligen använder sig av saknas kroppsspråk och röstläge vilket gör att det blir svårare att styra hur mottagaren uppfattar budskapet. Det vi gör är alltid en reaktion på information vi har tagit emot. (ibid.)

7.3.4 Saker ungdomarna ångrar att de gjort på sociala medier

I enkäten framkommer det att 39 procent (98 stycken) av ungdomarna ångrar något som de gjort på sociala medier. De flesta svaren berör liknande saker. Vi har valt att kategorisera dem i ålder, kontakt med okända personer, bilder, skrift samt medlemskap på sociala medier.

Ålder

- ”Jag kan ångra att jag skaffade Facebook och sådant så tidigt. När man var

yngre så var man rätt pinsam, skrev till äldre killar och så vidare. Det är ingen enorm ånger men jag tycker att man ska hålla sig borta så länge som möjligt från nätet, iallafall de sociala medier som idag styr oss.”

- ”Jag gick med i en ’hatgrupp’ av misstag. Det ångrar jag. Jag var ung och förstod inte riktigt vad jag gjorde. Jag skäms väldigt mycket över det.

Ålder är en återkommande orsak till att ungdomarna ångrar något de gjort på sociala medier. Med det menar vi saker de ångrar att de gjort när de var yngre. Vi tolkar det som att många ungdomar varit för unga när de skaffade sitt första konto på någon social media. Vi tror också att det från början funnits brister i informationen och stöd kring hur de kan hantera sociala medier och att de därför hamnat i situationer de sedan ångrar.

Kontakt med okända personer

- ”Vart oförsiktig med vilka okända personer jag har chattat med på Facebook.”

- ”Flirtat på nätet med främlingar. Visat underkläderbilder via webcam.”

Vissa respondenter ångrar att de haft kontakt med okända personer via sociala medier. Det har varit allt ifrån skrift till sexuell posering. Genom sociala medier får ungdomar kontakt med många människor och vi tror att det är ganska vanligt att man inte känner alla. Nätet är en plats där gemene man finns genom konton på sociala medier. Vi anser att det är lättare att ta kontakt med nya människor där jämfört med i verkliga livet. Det tror vi kan innebära att man gör saker man kanske inte skulle våga i verkliga livet. Att våga något på sociala medier som man annars inte vågar behöver inte alltid vara negativt. Dock kan de negativa konsekvenserna av att ha kontakt med okända personer bli att man exempelvis inte vet var de bilder man ger ut hamnar och vad de används till.

Bilder och skrift

- ”La ut en bild på en kompis som hon inte gilla haha, men det löste vi.”

- ”Skicka en bild till en kill kompis som han sen hota med att lägga upp om jag inte skicka mer, men han gjorde det aldrig.”

- ”Lagt ut en bild som jag sedan ångrade att jag la ut eftersom mina föräldrar såg den.”

Bilder och skrift är ett exempel på något som respondenterna ångrar att de lagt upp på sociala medier. Det kan vara allt från onödiga kommentarer till att bilder publicerats som ungdomarna sedan ångrade att de lagt upp eller skickat till någon. Det som skiljer sociala medier från verkliga livet är att det som sker där på ett eller annat sätt sparas. Det är inte heller lika lätt att kontrollera vilka som tar del av det som lagts upp.

Detta gör enligt *High School Students' Perceptions of Coping With Cyberbullying* (Cutts et al. 2012) att effekterna av nätmobbning blir lika stora, om inte större, som vid mobbning i verkliga livet.

Medlemskap i sociala medier

- *"Typ allt. Önskar att jag aldrig fann internet."*
- *"Att jag spenderat så mycket tid på internet, det drar förjävla mycket tid."*
- *"Att jag gick med i facebook."*

Vissa respondenter ångrar att de överhuvudtaget finns på nätet och sociala medier. Det finns olika anledningar till det exempelvis eftersom det tar mycket tid. Vi tror att det finns förväntningar på ungdomarna att finnas på sociala medier. Finns de inte där så riskerar de att gå miste om både information och "det senaste".

Vi tror att mycket av det ungdomarna ångrar att de gjort på sociala medier skulle kunna undvikas om det från början funnits bättre information kring sociala medier och hjälp att få. Mycket av det ungdomarna ångrar anser vi även är kopplat till ålder. Vi tror inte att det finns någon generell ålder då man är mogen nog att kunna hantera sociala medier. Däremot anser vi att det borde finnas mer rekommendationer och restriktioner kring medlemskap på sociala medier. Med ökad information till skolan, föräldrarna och ungdomarna tror vi att en del av det ungdomarna ångrar på sociala medier i framtiden kan undvikas.

7.3.5 Ungdomars hantering av sociala medier idag jämfört med högstadiet

I enkätundersökning svarar 65 procent (169 stycken) att de upplever att de lärt sig hantera sociala medier på ett annat sätt nu jämfört med högstadiet. Här kunde vi inte se några könsskillnader mellan tjejer och killar. De som angett att de upplever sig kunna hantera sociala medier på ett annat sätt nu jämfört med högstadiet uppger mognad, kunskap, medvetenhet och kritiskt tänkande som anledningar till detta.

Ökad medvetenhet/kritiskt tänkande

- *"Jag är mer medveten om vad jag gör och hur det påverkar andra."*
- *"Man behöver inte skriva om varenda steg man tar det är bara jobbigt för kompisarna och det blir pinsamt i framtiden."*

Vissa respondenter pekar på en ökad medvetenhet nu jämfört med på högstadiet. De uppger att de nu tänker mer på hur det de själva gör påverkar andra.

De uppger även att de tänker mer kritiskt kring sociala medier. Vi tolkar det som att ungdomarna nu kan se ett steg längre och att de även är medvetna om konsekvenserna av deras handlande.

Ökad mognad

- *"Alltså på högstadiet kände jag att allting handlade och kretsade runt alla dessa 'likes' hit och dit, man ville bara ha en viss bekräftelse även från okända människor, på något sätt tror jag att man då trodde att ens självkänsla och självförtroende skulle stärkas men nu med tiden känner jag bara 'äh, fy fan vilken skit'. Jag minns att förr och det är även så idag att om man inte hade tillräckligt mycket likes så tog man bort vad man nu än hade lagt upp. Tycker att detta har blivit till ett sådant stort problem och det blir bara värre, sen när skulle 'likes' vara så här viktigt..?"*

En ökad mognad innebar för vissa respondenter att de nu hanterar sociala medier på ett annat sätt jämfört med på högstadiet. Vi tror att detta hör ihop med att de med åren blivit tryggare i sig själva och att de har utvecklat en starkare självkänsla. Det tror vi innebär att de inte längre har samma bekräftelsebehov och att de även tänker till en extra gång innan det gör något. Vi tolkar det som att de blivit tryggare i sin roll på sociala medier och att de nu vet vad som förväntas av dem. Detta kan också göra att ungdomarna undviker de negativa konsekvenserna som sociala medier för med sig. (Payne 2008)

Ökad kunskap och försiktighet

- *"Men man lär sig alltid bättre, jämfört med på högstadiet. Kanske tänker efter mer på vem jag är/vill vara och på vilket sätt jag framställer mig själv på internet. Har nog blivit mer anonym men det bror snarare på att jag vill det och inte på att jag hanterat sociala medier bättre."*

- *"Jag tänker mer på hur det skulle kännas om ex mamma såg det, lägger inte ut saker jag inte kan stå för inför henne, bra regel!"*

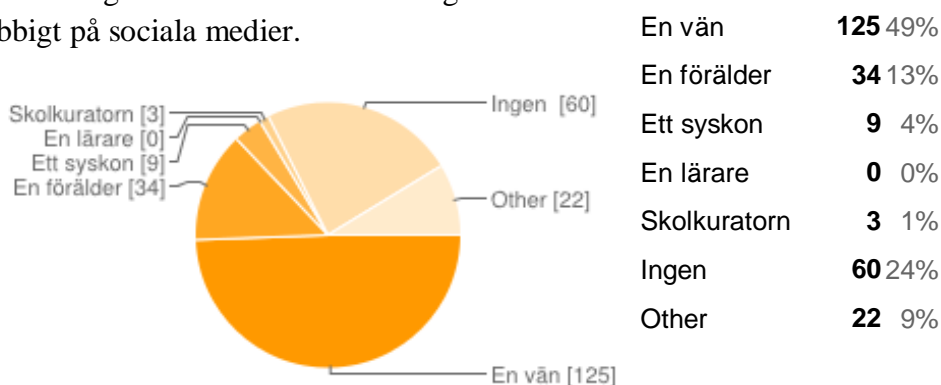
Förut fanns en brist på kunskap som vi tror innebar att ungdomarna gjorde saker de sedan ångrade. Vissa ungdomar pekar på att de nu lärt sig hantera sociala medier på ett annat sätt och att de lärt sig av sina misstag. Dessutom menar vissa på att de är mer försiktiga med vad de publicerar och värnar om sin integritet på ett annat sätt. Detta kan vi även se i *High School Students' Perceptions of Coping With Cyberbullying* (Cutts et al. 2012) där ungdomarna beskriver hur de hanterar kränkningar på nätet. Ungdomarna där försöker öka sin säkerhet och medvetenhet genom att till exempel undvika vissa sidor på nätet och skydda sin identitet.

Goffman säger att vissa beteenden kan tolkas som ett resultat av *rollförändringar, rollkonflikter och rollosäkerhet*. Vi tror att mycket av det som ungdomarna ångrar

av det de gjort på sociala medier kan vara kopplat till att de inte riktigt varit trygga eller bekväma i sin nya roll som tilldelats dem på sociala medier. De förväntades ändå att agera utifrån denna roll tills någon ny klev in i sammanhanget och ungdomarnas roll förändrades på nytt. Denna osäkerhet ledde till att de gjorde saker som de sedan ångrar nu när de blivit äldre och mer vana vid att hantera sociala medier. Vi tycker oss kunna se en tydlig förändring i hur ungdomarna hanterar sociala medier nu jämfört med högstadiet. Det är även ett av våra mål med uppsatsen då vi jämför den med tidigare forskning som riktar sig till högstadiet. (Payne 2008)

7.3.6 Vem man vänder sig till om något händer

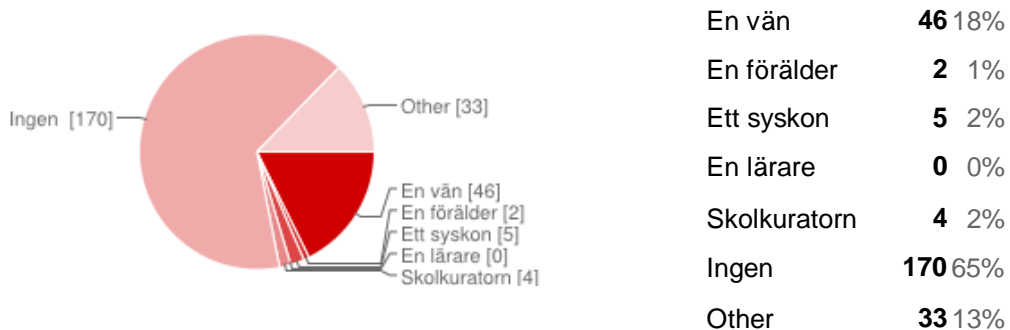
I enkäten handlar en fråga om vem ungdomarna i första hand har vänt sig till om det hänt något på sociala medier som varit jobbigt för dem. Övervägande av ungdomarna svarar att de har vänt sig till *En vän*. Här ser vi att fler tjejer än killar har vänt sig till en vän då det hänt något som varit jobbigt på sociala medier.

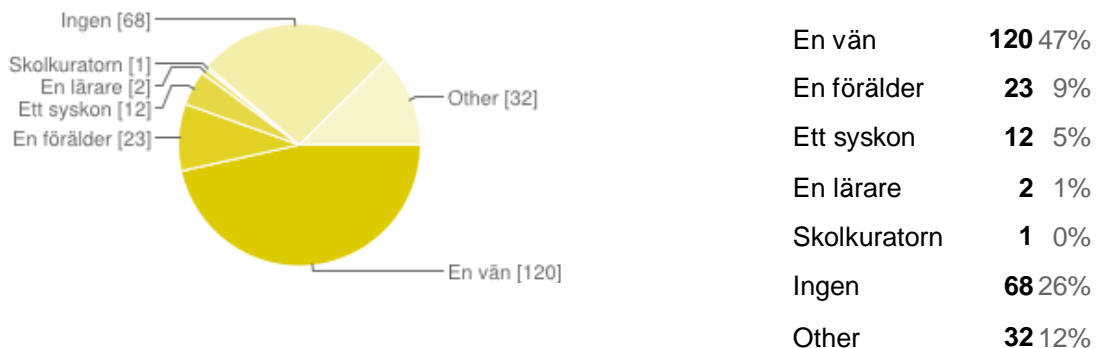
Tabell 9. Vem ungdomarna i första hand vänt sig till om det hänt något jobbigt på sociala medier.

Vem har du i första hand vänt dig till om det hänt något jobbigt på sociala medier?	Kille	Tjej
En vän	31% (31 stycken)	50% (92 stycken)
En förälder	6% (6 stycken)	15% (28 stycken)

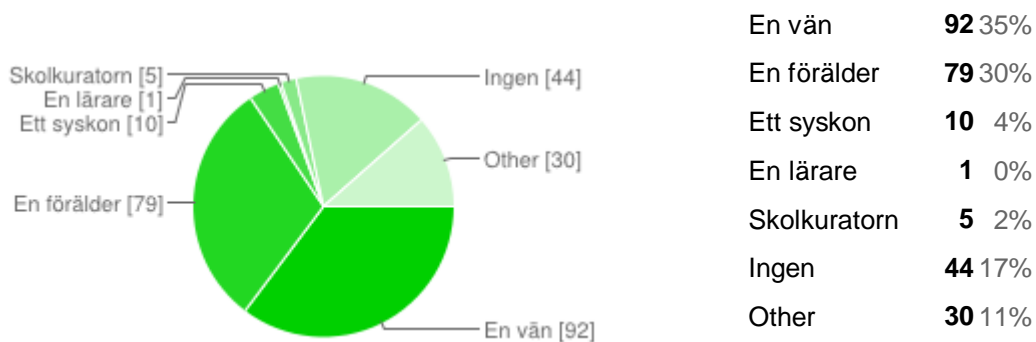
En annan fråga som ungdomarna svarar på är vem de väljer att vända sig till i första hand om de lagt upp en bild som ingen ”like:ade”. Alternativet *Ingen* var övervägande i det fallet. Här kunde vi inte se några skillnader mellan könen.

Nästa fråga handlar om vem de i första hand skulle vända sig till om de fick en taskig kommentar på sociala medier. Alternativet *En vän* är övervägande i detta fall och det gäller för både tjejer och killar.

En annan fråga handlar om vem ungdomarna i första hand skulle vända sig till om de blev tvingade till att göra något det inte ville på sociala medier. Även här var alternativet *En vän* övervägande men här var även alternativet *En förälder* vanligt förekommande. När det gäller alternativet *En förälder* så ser vi att 36 procent (66 stycken) av tjejerna skulle vända sig till dem, 13 procent (13 stycken) av killarna skulle göra detsamma.

En stor del av respondenterna i vår undersökning skulle vända sig till en vän om man blivit utsatt för kränkningar i någon form på sociala medier. Cirka hälften av respondenterna i Friendsrapporten (2013b) uppger att de skulle vända sig till en vuxen om de blev utsatta för kränkningar på nätet. Att respondenterna i vår undersökning först och främst inte skulle vända sig till någon vuxen tror vi beror på att de är äldre och att vänner istället har en mer betydande roll. Det kan också bero på att ungdomarna i vår undersökning inte anser att vuxna är såpass insatta på de sociala medierna där ungdomarna befinner sig. Kanske kan dessa siffror se annorlunda ut i framtiden om det finns en ökad kunskap bland de vuxna om sociala medier och kränkningar som förekommer där. Vi ser dock att ungdomarna skulle vända sig till en förälder (vuxen) om de blev tvingad till att göra något på sociala medier som de inte vill. Det ser vi som en allvarligare form av kränkning och kan därför se att ungdomarna vid sådana tillfällen kan tänka sig att vända sig till en vuxen.

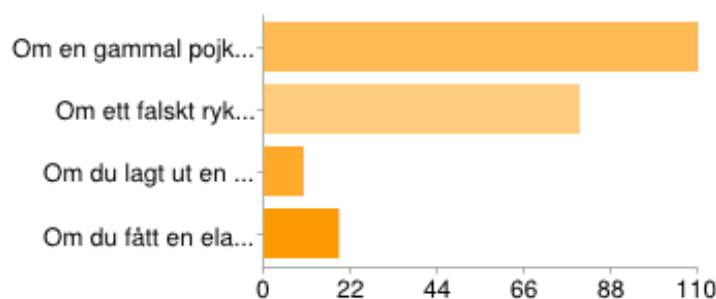
I Friends nätrapport (2013a) svarar 80 procent av de unga i grundskolan att de har någon vuxen att vända sig till om det skulle hända något på nätet. Motsvarande siffra för gymnasieskolan är 60 procent. Den lägre andelen på gymnasieskolan kan vi koppla till vår studie då våra gymnasieungdomar varit mer restriktiva kring att vända sig till någon vuxen. Ungdomarna skulle i vår studie i större utsträckning hellre vända sig till en vän. Vi vet inte om vi fått ett annat resultat om vi frågat ungdomarna i vår studie om de har en vuxen att vända sig till.

7.4 Ungdomarnas syn på skolkuratoren

Anledningen till att vi valde att ställa frågor kring vem man skulle vända sig till om det hände något på sociala medier var bland annat för att se i vilka fall de som skulle vända sig till skolkuratoren. Av ungdomarna i vår studie uppger 61 procent (159 stycken) att de inte fått någon information från skolan kring hur de kan hantera kränkningar på sociala medier samt var de kan vända sig till för att få hjälp. På frågan om de vet vad skolkuratorns tystnadplikt innebär svarade 85 procent (224 stycken) av ungdomarna ”ja”.

För att få reda på hur ungdomarna ser på skolkuratorns arbete kring kränkningar på sociala medier ställde vi ett antal frågor. De handlade om i vilka fall ungdomarna skulle kunna tänka sig att vända sig till skolkuratoren;

Om en gammal pojkvän/flickvän spred en nakenbild på dig till andra på skolan.	110 38%
Om ett falskt rykte spridits om dig på en klasskompis blogg.	80 28%
Om du lagt ut en bild på nätet men inte fått någon respons i form av t.ex. "likes" eller kommentarer.	10 4%
Om du fått en elak kommentar om din senaste bild på nätet.	19 7%

Vi kan konstatera utifrån vårt resultat att det råder delade meningar om skolkuratorernas arbete kring kränkningar på sociala medier. Gemensamt för respondenterna i undersökningen är att väldigt få i första hand skulle vända sig till skolkuratoren om de skulle bli utsatta för någon form av kränkning på sociala medier.

Dock angav 38 procent utifrån våra påståenden att de skulle vända sig till skolkuratoren om en gammal pojkvän/flickvän skulle sprida nakenbilder på dem. Vidare svarade 28 procent att de skulle vända sig till skolkuratoren om någon spred ett falskt rykte om dem på en klasskompis blogg. Att siffrorna här är så pass högre än vid de frågor där respondenterna själva fick välja vem de skulle vända sig till tror vi kan bero på att det i detta fall inte fanns andra alternativ att välja på. Dock visar dessa siffror att ungdomarna ändå skulle kunna tänka sig att vända sig till skolkuratoren trots de tidigare låga siffrorna gällande vem ungdomarna i första hand skulle vända sig till.

Vi ser en tendens till att ungdomarna skulle vända sig till skolkuratoren kring mer tabubelagda händelser, som till exempel spridningen av nakenbilder eller psykisk ohälsa.

7.4.1 Situationer då ungdomarna skulle vända sig till skolkuratoren

Ungdomarna fick själva möjlighet att skriva i vilka liknande lägen som de skulle vända sig till skolkuratoren. Svaren har vi delat upp i de mest förekommande kategorierna psykisk ohälsa, någon utomstående och negativt inställda.

Psykisk ohälsa

- ” Om jag bara allmänt mår dåligt, eller det har hänt något som gjort att jag mår dåligt. Jag skulle däremot inte gå till kuratorn om jag inte fått några likes eller några kommentarer på min bild. ”

- ” ’Värre’ situationer som till exempel ett dödsfall i familjen ”

- ” Vid andra kränkningar, jobbigt hemma eller vid personliga problem med studier ”

En del av ungdomarna uppger att de skulle vända sig till skolkuratoren om det gäller andra stora händelser i livet. Exempel på vad de nämner är om de skulle bli deprimerade eller om det skulle inträffa ett dödsfall i familjen. Som vi tidigare konstaterat tror vi att många inte skulle vända sig till skolkuratoren vid vad de anser vara ”mindre problem”.

Utomstående

- ” Saker jag inte kan prata med någon annan om eller där de inte riktigt håller med mig/inte förstår. ”

- ” Om jag skulle vilja prata ut med en vuxen människa och om man inte skulle vilja prata med sina föräldrar så skulle kuratorn finnas där och om man har det jobbigt eller är i en jobbig situation. ”

Några av respondenterna menar på att skolkuratoren är bra att vända sig till vid behov av att prata med någon som är utomstående. Här kan vi se en koppling till att många ungdomar väljer att vända sig till skolkuratoren gällande tabubelagda och stora händelser i livet. Vi anser att skolkuratoren bör kunna vara den ”utomstående” som ungdomarna kan vända sig till om det inte finns någon annan i ungdomarnas närhet.

Negativt inställda

- ”Skulle inte göra det, tycker bara skolkuratorer är jobbiga. De hjälper inte när de sitter där och frågar: och hur känns det? Och hmm.. Hur känner du dig? Och varför är det så? Sådant skapar snarare irritation än det hjälper folk att hantera saker som hänt. ”

- ” Även om jag inte skulle ha något mot att gå till kuratorn tror jag det finns

många andra jag skulle vända mig till före. Vänner, familj etc.”

- ”Jag skulle inte vända mig till skolkuraton för att både jag och många har varit med om att det har läckt upp till föräldrar osv sen. och det är inte tystnadsplikt.”

I vår studie kan vi se att det var en stor del av ungdomarna som var negativt inställda till skolkuratorns arbete. De uppgav att de aldrig eller i sista hand bara skulle vända sig till skolkuratoren. Anledningarna till varför ungdomarna i sista hand skulle vända sig till skolkuratoren skiljer såg åt. Vissa uppgav att de istället vänder sig till exempelvis en vän eller familjemedlemmar om de skulle behöva prata med någon. Andra menar på att de inte har förtroende för skolkuratoren och ifrågasätter skolkuratorns tystnadsplikt.

Anledningen till att många skulle vända sig till exempelvis en vän eller familjemedlemmar i första hand tror vi kan bero på att de har ett förtroende för dessa. Vi tror även att det kan ha att göra med att ungdomarna redan har en relation till personerna i sin närhet. När det händer något jobbigt i ungdomarnas liv kan det kanske kännas svårt att vända sig till någon som de aldrig har träffat. En del ungdomar ifrågasätter skolkuratorns tystnadsplikt och menar på att den inte fungerar. Även om många har uppgett i studien att de vet vad skolkuratorns tystnadsplikt innebär, tror vi tyvärr att många ungdomar har missuppfattat dess innebörd.

7.4.2 Ungdomars önskemål gällande skolkuratorns arbete

Sista frågan vi ställde i enkäten var hur ungdomarna skulle vilja att skolkuratoren hjälpte eleverna på sin skola när det gäller kränkningar på sociala medier. De flesta efterfrågade information och stöd samt straff.

Information och stöd

- ”Vara mer öppna med att de finns att prata med och prata med en som om man är en människa, inte som att det är kuratorns jobb.”

- ”Först och främst prata inför alla om just kränkningar på nätet och att det finns hjälp om det så behövs.”

- ”Jag skulle vilja att de stöttar eleven, då kuratorn har tystnadsplikt kan de inte göra så mycket mer eftersom de fortfarande måste hålla tystnadsplikten. Är det extrema grejer tycker jag att kuratorn ska fråga eleven om den kan föra vidare detta till någon vuxen som eleven litar på.”

Robinson (2010) skriver i sin doktorsavhandling *School Counselors' Perceptions of Cyberbullying* att de skolkuratorer hon intervjuat efterfrågar mer policy och utbildning kring nätmobbning. De ansåg även att de som skolkuratorer borde ha

en ledande roll i arbetet mot mobbningen och finnas där som stöd och rådgivare för elever som varit inblandade. Detta är något som även ungdomarna i vår studie på ett eller annat sätt efterfrågar. Många nämner till exempel att de saknar information kring kränkningar på sociala medier, hur man ska vara mot varandra och var man kan vända sig om man känner sig utsatt. Även stöd till ungdomarna, både de utsatta och förövarna, efterfrågas. Detta kan kopplas till Friendsrapporten (2013b) där de unga önskar att de vuxna ska prata med dem om hur de unga ska vara mot varandra på sociala medier för att skapa ett bättre klimat. De vill även att de vuxna ska visa på vad de unga kan göra om de blir kränkta.

Vi anser att kommunikationsteori kan vara en bra utgångspunkt för skolkuratorn vid information till eleverna kring kränkningar på sociala medier. Vi tycker att teorin på ett bra sätt kan förklara hur kommunikation kan yttra sig på olika sätt och att den påverkar oss olika beroende på vilka vi är. Exempelvis som en förklaring till varför ungdomar kan uppfatta kränkningar olika och varför det därför kan uppstå missförstånd. (Payne 2008)

Straff

- ”*Man tar upp det med "kränkaren/kränkarna" och föräldrar. Är det tillräckligt allvarligt bör polis kontaktas.*”

- ”*Anmäla dom.*”

Vissa uttrycker även att de önskar mer påföljder för de som utsätter andra, till exempel genom polisanmälan. I likhet med vår studie konstateras det i studien *High School Students' Perceptions of Coping With Cyberbullying* (Cutts et al. 2012) att många ungdomar ansåg att det inte fanns något att göra för att minska nätmobbning. Ungdomarna i denna studie hänvisade till en brist på bland annat påföljder för de som nätmobbar andra. Kuratorerna anser i uppsatsen *School Counselors' Perceptions of Cyberbullying* (Robinson 2010) att de upplever svårigheter gällande arbetet mot nätmobbning eftersom att det ofta sker utanför skoltid. Genom anonymitet menar på nätet menar de på att det är svårt att identifiera mobbaren. Detta tolkar vi som att de upplever svårigheter i att gå till botten med problemet och att det därför leder till brist på påföljder för den som mobbar.

Fenomenet kränkningar på sociala medier tycker vi fortfarande känns som relativt nytt när vi läser tidigare forskning och ser till vårt eget resultat. Vi tror att det kan finnas en stor brist på kunskap i ämnet och hur det ska hanteras. Det tror vi kan vara anledningen till att det inte tidigare uppmärksammats på samma sätt som kränkningar och mobbning i verkliga livet.

Utifrån vår studie har vi funderat över skolkuratorns arbete kring kränkningar på sociala medier. Ett förslag till förändring utifrån vårt material är att ge skolkuratorerna en ökad kunskap i ämnet genom utbildning kring kränkningar på

sociala medier. Denna kunskap kan sedan ges vidare till både lärare och elever för att möta de behov som vi i vår studie kan se. Vi tror att rollteori och kommunikationsteori är två bra teorier att ha med sig som skolkurator när man jobbar med kränkningar på sociala medier. De är enligt oss bra verktyg att använda för att förklara hur olika roller uppstår och hur vårt sätt att kommunicera påverkar andra. Skolan och sociala medier är två olika arenor och vi anser att det är viktigt att vara medveten om att elevernas roller kan se olika ut på dessa.

8. Avslutande diskussion

Vi kommer i följande kapitel att sammanfatta, diskutera samt reflektera över vårt resultat och vår analys.

Syftet med vår uppsats var att undersöka hur ungdomar i årskurs 2 på gymnasiet i Västsverige upplever kränkningar på sociala medier och hur de ser på skolkuratorns arbete kring det. Vi valde bland annat att titta på om det fanns några könsskillnader mellan respondenternas svar.

Bland de respondenter som svarade på vår enkät var det inte någon jämn könsfördelning. Det tror vi kan ha påverkat resultatet i vår studie och vi tror att det kanske hade sett annorlunda ut ifall könsfördelningen varit jämn? Även om det skiljde sig åt mellan de olika respondenternas bakgrund, nätvanor och hur man valde att formulera sig så kunde ändå de flesta ge en enhetlig bild av vad kränkningar på sociala medier innebär. Ett exempel var att vissa respondenter likställde kränkningar på sociala medier med nätmobbning. Innan vi formulerade våra frågeställningar inför studien funderade vi kring hur ungdomarna skulle tolka begreppet kränkning som vi valt att använda oss av. Vi var osäkra på om de skulle förstå begreppets innebörd. Innan vi genomförde studien förde vi en diskussion om vilket begrepp som var aktuellt för vår studie. Vi kunde se att det tidigare forskats mycket kring nätmobbning men inte kränkningar på sociala medier. Vissa likställde dock begreppen och det kunde vi se att ungdomarna i vår undersökning också gjorde. Vidare definierade ungdomarna kränkningar på sociala medier som något som skedde omedvetet eller medvetet. Detta kunde vi även se i ungdomarnas svar som en anledning till att de själva blivit utsatta eller utsatt andra för kränkningar på sociala medier.

Innan undersökningen genomfördes trodde vi att ungdomarna skulle ha lätt för att relatera till ämnet och våra frågeställningar vilket vi också anser att de hade. Vad vi däremot blev positivt överraskade över var ungdomarnas utförliga svar och trovärdigheten vi uppfattade att dessa hade. Vi anser dessutom att ungdomarna var väldigt självutlämnande och vi upplevde att de hade mycket erfarenheter samt tankar kring kränkningar på sociala medier. Resultatet från studien visade att 32 procent av ungdomarna uppgav att de blivit utsatta för kränkningar på sociala medier. Denna siffra var lägre än siffrorna i den tidigare forskning som vi tagit del av vilket vi blev positivt överraskade av. Respondenterna i vår studie uppgav att de kan hantera sociala medier på ett annat sätt nu jämfört med högstadiet. Det tror vi kan ha bidragit till att kränkningarna på sociala medier har minskat bland våra ungdomar.

Av ungdomarna i vår studie uppgav 19 procent att de kränkt någon annan på sociala medier.

I svaren till varför de kränkt någon uppgav många ungdomar att det skett när de var yngre eller som en impuls när de varit arga. Vi kunde se vissa könsskillnader i vår studie. Killarna tenderade i större utsträckning att kränka andra på sociala medier främst i form av nedsättande kommentarer. Bland tjejerna var det vanligare att medvetet undvika att "like:a" en bild eller att lägga upp en bild mot någons vilja. Vi kunde inte se några könsskillnader när det gäller utsatthet för kränkningar på sociala medier.

Något som vi blev förvånade över var den låga andel ungdomar som sa att de skulle vända sig till skolkuratoren. Vi trodde innan studien att denna andel skulle vara något högre.

Vår analys består av bivariata och univariata analyser exempelvis när vi tittat på hur många respondenter som besvarat enkäten eller när vi tittat på könsskillnader i svaren. Vi har inte med någon multivariat analys. Skulle vi haft med det hade vi kunnat titta exempelvis på hur föräldrars utbildningsnivå, kön och ålder tillsammans påverkar definitionen av vad en kränkning är.

Vi kan i vår studie enbart tala för våra respondenter men vi ställer oss undrande i hur synen på skolkuratoren ser ut i övriga Sverige och vad det innebär för elevernas hälsa? I undersökningen fick vi in många förslag på hur skolkuratorns arbete kan förbättras till elevernas fördel gällande kränkningar på sociala medier. Ungdomarna efterfrågade information, stöd och straff. Innan vi fick reda på studiens resultat trodde vi att dessa kategorier skulle framkomma vilket de också gjorde. Vi tror utifrån den tidigare forskning vi tagit del av och vårt resultat att kunskapen kring kränkningar på sociala medier många gånger kan vara bristfällig. Vårt resultat visar på att det många gånger saknas information till både skolkuratorer och i sin tur till ungdomar, lärare och föräldrar. Med tanke på vårt urval kan vi utifrån vårt resultat inte generalisera. Kan det vara så att det även på andra skolor runt om i Sverige saknas information och kunskap kring ämnet? Mycket forskning och arbete har gjorts kring mobbning på skolor runt om i Sverige. Vi tror på en ökad utbildning bland skolkuratorerna kring kränkningar på nätet då detta är ett nyare fenomen än mobbning (Friends 2013b). Vi kan med vår studie inte generalisera resultaten och därmed inte heller säga något om hur det ser ut bland andra ungdomar och på andra skolor. Vi kan heller inte säga något om hur skolkuratorerna faktiskt arbetar på de skolor vi undersökt. Det vi kan göra är att analysera vårt resultat och spekulera i hur det kanske kan se ut överlag. För att ta reda på om våra spekulationer håller skulle fler studier behöva genomföras. Ett förslag på vidare studier skulle kunna vara att titta på det ser ut kring kunskapen om kränkningar på sociala medier bland skolkuratorerna i Sverige.

Enligt oss är det även önskvärt att ytterligare studier görs kring just kränkningar på sociala medier och hur skolkuratorer kan förhålla sig till detta. Om vi skulle

fortsätta studera ämnet skulle vi vilja få med skolkuratorers syn på vårt resultat och vilket förändringsarbete de skulle vilja se på skolorna. Även om inte vi har möjlighet att studera detta vidare önskar vi att andra ska intressera sig för ämnet. Allt detta för att önska kunskapen hos forskare, skolor, föräldrar och ungdomar.

9. Litteraturlista

- Björneke, K. & Lönn, C. (2013). *Mobbning på sociala medier – en jämförande studie av skoluratorer och högstadieelevers tankar om nätmobbning*.
https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/33637/1/gupea_2077_33637_1.pdf [2013-10-29].
- Beckman, L. (2013). *Traditional Bullying and Cyberbullying among Swedish Adolescents: Gender differences and associations with mental health*.
<http://kau.diva-portal.org/smash/get/diva2:639930/FULLTEXT01.pdf> [2013-11-20].
- Britz, S. & Lindell, L. & Linné, P. (2013). *Båda flickorna fällda i Instagrammålet*. <http://www.gp.se/nyheter/goteborg/1.1778670-bada-flickorna-fallda-i-instagrammalet> [2013-10-31].
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Cutts, H., Meyers, J., Parris, L. & Varjas, K. (2012). High School Students' Perceptions of Coping With Cyberbullying. *Youth & Society* ISSN 0044-118X, 44(2), ss. 284-306
- Dagens Nyheter (2013). *Åklargare: Fem år för nätpedofilen*.
<http://www.dn.se/nyheter/sverige/aklagare-fem-ar-for-natpedofilen/> [2013-10-31].
- D-Wester, Y. (2005). *Socionomen i skolan*. Gothia: Stockholm.
- Forskning.se (2011). *Vad är mobbning?*
<http://www.forskning.se/nyheterfakta/teman/mobbning/tiofragorochsvar/vadarmobbning.5.303f5325112d7337692800015784.html> [2013-10-15].
- Friends (2013a). *Friends nätrapport 2013 - Om ungas liv på nätet och hur vuxna kan agera för ett schysstare nätklimat*.
[http://www.friends.se/\\$-1/file/friends-ettan/pdf-1/friends-natrapport-2013.pdf](http://www.friends.se/$-1/file/friends-ettan/pdf-1/friends-natrapport-2013.pdf) [2013-10-24].
- Friends (2013b). *Friendsrapporten 2013 – Om mobbning och kränkningar i skolans värld*. [http://www.friends.se/\\$-1/file/friends-ettan/pdf-1/friendsrapporten-2013.pdf](http://www.friends.se/$-1/file/friends-ettan/pdf-1/friendsrapporten-2013.pdf) [2013-10-24]
- Greasley, P. (2008). *Quantitative data analysis using SPSS – an introduction for health and social science*. Maidenhead: Open University Press.

Law, D., Shapka, J., Hymel, S., Olson, B., Waterhouse, T. (2012). The changing face of bullying: An empirical comparison between traditional and internet bullying and victimization. *Computers in Human Behavior* ISSN 0747-5632, 28(1), ss. 226-232.

Mishna, F., Saini, M. & Solomon, S. (2009). Ongoing and online: Children and youth's perceptions of cyber bullying. *Children and Youth Services Review* ISSN 0190-7409, 31(12), ss. 1222-1228.

Nationalencyklopedin (2013a). *Blogg*.
<http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/kort/blogg> [2013-10-23].

Nationalencyklopedin (2013b). *Mobbning*.
<http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/kort/mobbning> [2013-10-23].

Nationalencyklopedin (2013c). *Sociala medier*.
<http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/kort/sociala-medier> [2013-10-23].

Nilsson, B. (2006). *Socialpsykologi – uppkomst och utveckling*. Studentlitteratur: Lund.

Pantic, J. & Sjöström, C. (2007). *Mobbning och kränkning på internet och i verkliga livet – En kvantitativ studie om ungdomars risk för utsatthet*.
<https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/4484/1/J%20Pantic%20C%20Sj%C3%B6str%C3%B6m.pdf> [2013-10-17]

Payne, M. (2008). *Modern teoribildning i socialt arbete*. Natur och kultur: Stockholm.

Robinson, K. (2010). *School Counselors' Perceptions of Cyberbullying*, Auburn University, Alabama USA.
http://etd.auburn.edu/etd/bitstream/handle/10415/2191/K-Robinson_Dissertation_Final_6-17-10.pdf?sequence=2 [2013-10-29]

Skolinspektionen (2009). *Kränkande behandling*.
<http://www.skolinspektionen.se/sv/BEO/For-barn-och-elever/veta-mer-om-krankande-behandling/> [2013-11-01].

Skolinspektionen (2010). *Skolors arbete vid trakasserier och kränkande behandling*.
<http://www.skolinspektionen.se/documents/kvalitetsgranskning/trakasserier/slutra-pport-trakasserier-och-krankningar.pdf> [2013-10-23].

Skolinspektionen (2013). *Barn och elevombudet – Kränkningar på nätet*.
<http://www.skolinspektionen.se/sv/BEO/For-foraldrar/krankningar-pa-internet/> [2013-11-04]

Sveriges Rikes Lag (2013). *Skollagen 6 kap 10§*.

Sveriges Rikes Lag (2013). *Socialtjänstlagen 14 kap. 1 §*.

Tidningarnas Telegrambyrå (2013a). *Flickor döms i Instagram-målet*.
<http://www.gp.se/nyheter/sverige/1.1778963-flickor-doms-i-instagram-malet>
[2013-10-31].

Tidningarnas Telegrambyrå (2013b). *Misstänkt i Kumlafallet nekar*.
<http://www.gp.se/nyheter/sverige/1.2087003-misstankt-i-kumlafallet-nekar> [2013-10-31].

Tidningarnas Telegrambyrå (2013). *Två döms för nakenbild på Facebook*.
<http://www.gp.se/nyheter/sverige/1.2123951-tva-doms-for-nakenbild-pa-facebook>
[2013-10-31].

Thurén, T. (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Stockholm: Liber.

UR Samtid (2011). *Sociala medier i skolan – att bli mobbad på nätet*.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> [2013-10-15]

Bilaga 1

Hej!

Vi är två socionomstudenter som läser vår sjätte termin på Göteborgs universitet. Vi skriver just nu vår c-uppsats i vilken vi ska genomföra en studie kring kränkningar på internet. Detta ämne är mer aktuellt än någonsin med tanke på bland annat det så kallade Instagram-målet som uppmärksammades i Göteborg i våras. Vårt syfte med studien är att kartlägga hur ungdomar i årskurs 2 på gymnasiet upplever kränkningar på internet samt hur samhället bättre kan förebygga och minska förekomsten av kränkningar på internet.

Därmed är vår fråga om vi skulle kunna få genomföra en enkät i årskurs två på er skola gällande detta. Vi beräknar att det sammanlagt kommer ta ungefär 10-15 minuter. En webbaserad enkät finns tillgänglig om ni har tillgång till datorer. Vore tacksamma för snabb respons! Har ni ytterligare frågor får ni gärna kontakta oss eller vår handledare på mail eller via telefon.

Med vänliga hälsningar

Sofia Östlund och Josefine van Dijck
Tel: Mail:

Handledare: Torun Österberg,
Tel: Mail:

Bilaga 2

2013-10-16

Hej!

Vi är två blivande socionomer som heter Josefine van Dijck och Sofia Östlund. Vi läser på Göteborgs Universitet och skriver nu vår c-uppsats. Vårt syfte med uppsatsen är att kartlägga hur ungdomar på gymnasiet upplever kränkningar på sociala medier samt hur samhället bättre kan förebygga och minska förekomsten av dessa. Det är därför vi nu behöver Din hjälp att svara på några frågor.

Din medverkan är självklart frivillig och du har rätt att avbryta när du vill. Du är anonym genom hela enkäten och det du uppger kommer inte användas till någonting annat än i vår studie. **Tänk på att det är frågor på både fram och baksida!**

Tack för din medverkan!

Med vänlig hälsning
Josefine van Dijck och Sofia Östlund

1) Kön: Kille Tjej

2) Vilket år är du född? _____

3) Vilken skola går du på?

4) Vilket program går du?

5) Vilken stadsdel bor du i? (ex. Angered, Askim)

6) a) I vilket land är din mamma född?

b) I vilket land är din pappa född?

7) a) Vad har din mamma för utbildning?

Grundskoleutbildning

Gymnasieutbildning

- Högskole-/Universitetsutbildning
- Annan utbildning
- Ingen utbildning

b) Vad har din pappa för utbildning?

- Grundskoleutbildning
- Gymnasieutbildning
- Högskole-/Universitetsutbildning
- Annan utbildning
- Ingen utbildning

8) Anser du dig vara troende inom någon religion? Ja Nej

9) Hur många nära vänner anser du dig ha i verkliga livet?

- 0
- 1-2
- 3-5
- Fler än 5 _____

10) Hur många nära vänner känner du enbart genom sociala medier?

- 0
- 1-2
- 3-5
- Fler än 5 _____

11) a) Hur gammal var du när du skaffade ditt första konto på någon social media? (t.ex. Facebook)

—

b) På vilken sida skapade du kontot?

—

12) Vilka sociala medier använder du dig av? (du kan välja flera alternativ)

- Facebook
- Instagram
- Tumblr
- Snapchat
- Egen blogg
- Övrigt _____

13) Ungefär hur mycket tid spenderar du på sociala medier per dag? (på din telefon, surfplatta, dator etc.)

14) Vad anser du är en kränkning på nätet?

15) Har du någon gång *blivit utsatt* för något du tyckte var kränkande på nätet?

- Ja
 - Nej
- Om ja, på vilket sätt?:

16) Har du någon gång varit med om följande på nätet som kändes jobbigt?

- a) Någon har skrivit en taskig kommentar till dig/om dig? Ja Nej
- b) Någon har lagt ut en bild på dig mot din vilja? Ja Nej
- c) Någon har lagt ut en video på dig mot din vilja? Ja Nej
- d) Du la ut en bild som få ”like:ade” eller kommenterade? Ja Nej

Nej

e) Något annat som kändes jobbigt på sociala medier? Ja Nej
Om ja, vad? _____

17) Har du någon gång utsatt någon annan för kränkningar på nätet?

Ja

Nej

Om ja, på vilket sätt?

18) Har du någon gång själv medvetet gjort något av följande på nätet:

a) Skrivit en taskig kommentar till någon annan/om någon annan?

Ja Nej

b) Lagt ut en bild på någon annan mot dennes vilja? Ja Nej

c) Lagt ut en video på någon annan mot dennes vilja? Ja

Nej

d) Undvikit att "like:a" eller kommentera en bild bara för att vara taskig?

Ja Nej

19) Ångrar du något du gjort på nätet? Ja Nej

Om ja, vad?

20) Upplever du att du lärt dig hantera nätet på ett annat sätt nu jämfört med på högstadiet?

Ja Nej

Om ja, på vilket sätt?

21) Om det hänt något på nätet som varit jobbigt, vem har du då i första hand vänt dig till?

En vän

En förälder

Ett syskon

En lärare

Skolkuratorn

Ingen

Annan person: _____

22) Vem skulle du i första hand vända dig till om du la upp en bild som ingen like:ade?

En vän

En förälder

Ett syskon

En lärare

Skolkuratoren

Ingen

Annan person: _____

23) Vem skulle du i första hand vända dig till om du fick en taskig kommentar på nätet?

En vän

En förälder

Ett syskon

En lärare

Skolkuratoren

Ingen

Annan person: _____

24) Vem skulle du i första hand vända dig till om du blev tvingad att göra något du inte ville på nätet?

En vän

En förälder

Ett syskon

En lärare

Skolkuratoren

Ingen

Annan person: _____

25) Har du fått någon information från skolan kring hur du kan hantera

kränkningar på
nätet och var du kan vända dig för att få hjälp?

Ja

Nej

26) Vet du vad skolkuratorns tystnadsplikt innebär?

Ja

Nej

27) Skulle du kunna tänka dig att vända dig till skolkuratoren om:
(du kan välja flera alternativ)

Om en gammal pojkvän/flickvän spred en nakenbild på dig till
andra på skolan.

Om ett falskt rykte spridits om dig på en klasskompis blogg.

Om du fått en elak kommentar om din senaste bild på nätet.

Om du lagt ut en bild på nätet men inte fått någon respons i

form av

t.ex. "likes" eller kommentarer.

Finns det andra lägen? Isåfall vilket/vilka?

28) Hur skulle du vilja att skolkuratoren hjälpte eleverna på din skola när det gäller
kränkningar på nätet?

29) Övriga tankar och funderingar (valfritt)
